

Planinski vestnik

8

glasilo Planinske zveze Slovenije

avgust 1981

Planinski vestnik

glasilo Planinske zveze Slovenije

avgust 1981

8

letnik LXXXI izhaja od leta 1895

vsebina

Dr. Marijan Rožič	XI. Planinski tabor — Šmarna gora	357
	60 let TK Skala	359
Brane Dolinar	Solčavska planinska pot	363
Zvone Korenčan	Noč v steni	368
Peter Čižmek	In to naj bo poletje	369
Polona Golob	Srečanje	371
Matjaž Ambrožič	Moj zimski vzpon na Porezen	372
Nada Kostanjevič	Na gori prijetnih presečenj	375
Franc Mihelič	Planincem v popotno torbo: Moje srečanje z množico	376
Tine Orel	Planinski tabor na Šmarni gori (14. junija 1981)	377
	Troje slik iz letošnjih Planinskih vestnikov	380
Pavle Šegula	Občni zbor gorskih reševalcev	383
	Društvene novice	385
	Iz planinske literature	395
	Varstvo narave	397
	Alpinistične novice	398
	Razgled po svetu	400
	Na kratko ...	402

Naslovna stran:

Široka peč — Foto Vlastja Simončič

uredniški odbor

Lastnik: Planinska zveza Slovenije, Ljubljana — Glavni in odgovorni urednik: Marijan Krišelj, naslov: 61000 Ljubljana, p. p. 44 61109 Ljubljana. Uredniški odbor: ing. Tomaž Banovec, ing. Janez Bizjak, Aleš Doberlet (fotografija), Stanko Hribar, dipl. oec. Božidar Lavrič, prof. Evgen Lovšin, prof. Tine Orel (tehnični urednik), Iztok Osojnik, dr. Miha Potočnik, Nada Praprotnik (varstvo narave in okolja), Janez Pretnar, prof. Janko Ravnik, Franci Savenc, ing. Albert Sušnik (fotografija), Franc Vogelcnik, dr. Tone Wraber — Naslov: Planinska zveza Slovenije, 61001 Ljubljana, Dvořakova 9, p. p. 214. — Tekoči račun pri SDK 50101-678-47046, telefon 312 553. — Planinski vestnik izhaja praviloma vsak mesec. Letna naročnina 350 din, plačljiva tudi v dveh obrokih, za tujino 550 din (28 \$). Reklamacije upoštevamo dva meseca po izidu številke. Spremembe naslova javljajte upravi glasila; navedite vedno tudi stari naslov s tiskanimi črkami. Odpovedi med letom ne sprejemamo. Upoštevamo pismene odpovedi do 1. decembra za prihodnje leto. — Rokopisov in slik ne vračamo. — Tiska in kličje izdeluje Tiskarna »Jože Moškrič« v Ljubljani.

Lani je bil Dan planincev 14. septembra v Vratih, letos pa bo 13. 9. na Krvavcu! Foto: Dokumentacija PV
Fotografija prikazuje lanskoletno množico ob tem dnevu — z dežniki.

XI. PLANINSKI TABOR — ŠMARNA GORA

(Nagovor dr. Marijana Rožiča na XI. planinskem taboru PD ljubljanskega območja na Šmarni gori — 14. 6. 1981)

Tovarišice in tovariši!

Današnje srečanje planincev in mnogih prijateljev gora ni po naključju prav na Šmarni gori. Planinsko društvo, ki nosi ime Šmarne gore, praznuje deseto obletnico svojega obstoja in plodnega dela. Organizatorji XI. planinskega tabora so zaupali društvu pravo te pomembne tradicionalne manifestacije delovnih ljudi in občanov, ki so jim pri srcu planine. Na Šmarni gori smo se zbrali zlasti zato, ker so se na tem področju odigrali pomembni dogodki v boju slovenskega in jugoslovanskih narodov in narodnosti za svobodo in neodvisnost in s tem za nov svet, v katerem bo človek gospodar svoje usode. V Šentvidu in Tacnu se je pred drugo svetovno vojno razvijala dobro organizirana revolucionarna dejavnost. 1939. leta je bilo prav tu pod Šmarno goro pomembno partijsko posvetovanje jugoslovanskih komunistov, ki ga je vodil tovariš Tito. 22. julija 1941. leta je počil prvi partizanski strel v Pšatniku med Tacnom in Šmartnim, ki je mogočno odjeknil v srcu tedaj potlačene Evrope in naznanil začetek vseljudske oborožene vstaje slovenskega naroda proti okupatorjem in njim podobnim domačim pajdašem. Ta strel pred Šmarno goro je naznanil vsem prijateljem in sovražnikom doma in v svetu, da slovenski narod enkrat za vselej jemlje lastno usodo v svoje roke in se bo pod vodstvom KP in na široki vsenarodni zasnovi Oslobojilne fronte boril za lastno svobodo, neodvisnost, za enakopravno skupnost z vsemi

drugimi narodi in narodnostmi Jugoslavije. Triglav s petokrako zvezdo nad znakom Osvobodilne fronte je postal simbol OF, simbol povezanosti slovenskega naroda z veličino svojih gora. Šest dni za tem usodnim strelom je bila ustanovljena Rašiška četa, 19. septembra 1941 pa I. kamniški bataljon. In ta dan, 19. septembra 1941, je okupator pokazal še jasneje svojo zverinsko podobo — zažgal je vas Rašico in s tem uničil prvo slovensko vas, vaščane pa odgnal v koncentracijsko taborišče. Redki so primeri v svetu, da se na tako majhnem prostoru odigrajo v medsebojni povezavi tako usodni in pomembni dogodki v boju trpečega naroda za svobodo. To so zgodovinska dejstva, na katera smo vsi ponosni. Ne proslavljamo jih zato, da bi se obračali nazaj, temveč, da bi v njih videli in gojili vedno nove izvire, poglede, hrabrost in odločnost za čas, v katerem živimo in za velike in težke, toda uresničljive naloge, ki so pred nami. To prijetno srečanje pa je tudi del slovesnosti ob občinskem prazniku občine Ljubljana-Siška.

Naše planine, hribi in gozdovi so bili zanesljiv dom našim hrabrim partizanom, bili so prizorišče mnogih borb in epopej, v njih so se bili težki boji z nadmočnim sovražnikom za vsak hrib, često za vsako drevo, bili so strah in trepet sovražnikom. V njih so nastajale nove borbene pesmi, likovna dela, rasla je nova ljudska oblast.

Danes so naše planine izraz svobode človeka, delavca, naroda. Planine so odprto srce, v katerem je prostora za vse, ki imajo radi naravo, njene lepote in vse druge bogate vrednote, ki jih nosijo planine s seboj. Okolje in vse, kar daje narava, je danes v upravljanju delovnih ljudi in občanov. Čuvanje okolja že dolgo zato ni in ne more biti le skrb nekaterih izbrancev, temveč naloga in skrb slehernega med nami. In v tem je izrednega pomena najširša dejavnost planinske organizacije in vse večji interes delovnih ljudi zlasti še mladine za planinstvo. Upravičeno smemo trditi, da množični obiski planin izražajo potrebo človeka, da gre v naravo in živi z njo, ne le zaradi rekreacije, temveč tudi zato, da bi premagoval ali vsaj omilil odtujenost, s katero se delovni človek često proti svoji volji srečuje v mestnem okolju. Planine niso le naš ponos, so in vse bolj postajajo sestavni del našega učinkovitega razvoja, del svobodne osebnosti človeka in v pogojih samoupravljanja še izraziteje del svobode, demokratičnih odnosov in ustvarjalnosti. Ko hodimo po planinah nas le-te povezujejo, zблиžujejo med seboj in bolj smo si enaki. Planinske organizacije — to pa bi morali delati vsi drugi, tudi šole — goje angažiran odnos do narave in vsega, kar se v njej dogaja, vzpodbuja racionalno gospodarjenje in angažirano življenje v gorah, neguje kulturo do naravnega okolja in še mnoge druge kvalitete. Prav v planinah se ustvarjajo nova prijateljstva, odnosi medsebojne pomoči med ljudmi, pristno tovarištvo, utrjujejo pa se elementi splošnega ljudskega odpora in družbene samozasčite. Zato zaslužijo vso družbeno podporo naporu planincev za tak razvoj v gorah, ki bo še bolj obrnjen k delovnemu človeku in zlasti mladim.

Okolica Ljubljane je tako mikavna, da bi kazalo storiti še več, da bi se bolj organizirano in masovno srečevali v naravi, hodili v planine in z organiziranim delom dosegli bolj živo povezanost planinstva s turizmom, z ustvarjalnostjo na področju kulture in podobno. Želimo si in vedno več imamo organiziranega zabavnega življenja in razvedrila v mestu, ki je namenjeno delovnemu človeku, toda z isto zavzetostjo si želimo tudi več organiziranega razvedrila v neposredni okolici Ljubljane, kamor ljudje radi prihajajo. Pri tem mislim na Šmarno goro, Rožnik, Golovec, Kurešček, Janče, Katarino, lški Vintgar itd. Interesi so in tu so že prvi rezultati, le pogumno, z združenimi močmi moramo nadaljevati in širiti tako usmeritev. Kdor ima rad naravo, kdor rad hodi v planine, si navadno želi spoznavati ne samo nove, prelepe kraje, temveč navezati tudi pristne tovariške stike itd.

Planine so tudi neusmiljene, zahtevajo od človeka, obiskovalca vztrajnost, previdnost, znanje, tovarištvo in še marsikaj. Vse to pa zahteva tudi naše vsakdanje življenje in delo. Vsak dan znova moramo bolj zavzeto in z večjo odgovornostjo gospodariti, zavzeto opravljati delovne naloge, se gospodarno obnašati, živeti po delovnih merilih iz ustvarjenega dohodka. Povezanost je torej očitna. Tovariš Tito in Kardelj — velikana naše revolucije, človeka, ki ju ceni svet, sta bila tudi velika ljubitelja planin, v gorah sta se vedno prijetno počutila. Počutje v gorah nam daje moči in volje, da bi bolje gospodarili, da bi v socialističnem samoupravljanju in ne mimo njega ali brez njega usklajevali in uspešneje uresničevali družbenoekonomski razvoj, da bi z vso zavzetostjo negovali in z novimi spoznanji bogatili bratstvo in enotnost naših narodov in narod-

nosti in se še bolj odločno zavzemali, da na načelih neuvrščeni v svetu zmaguje mir, enakopravnost, svoboda in razumevanje. Ob koncu mi dovolite, da se organizatorjem tega prijetnega srečanja v prelepem okolju šmarne gore zahvalim za uspešno opravljeno delo. Vsem Ljubljčanom in drugim pa naj velja naše skupno vabilo, da bi se večkrat in še v večjem številu srečevali na takih in podobnih manifestacijah.

60 LET TK SKALA

(Slovesnost v Vratih dne 28. 6. 1981)

Preprosto, v lepem vremenu, v prisotnosti Severne triglavske stene, z razmeroma skromno množico častilcev gora in članov nekdanje »Skale«, v spominskem vzdušju, ko začinjajo živeti trenutki, ki so bili nekdanj v središču dogajanja v Vratih in ko spomenik padlim gornikom-partizanom nemo priča, da je vmes doba, ko se je moralo dogoditi nekaj velikega, za narod pod Triglavom odločilnega...

Oj Triglav moj dom, kako si krasan...

Melodije te pesmi nekako sodijo v tako okolje, kot je tam na prodišču pred spomenikom, kjer je Severna tako blizu, da lahko spoznaš prenekatero podrobnost, kjer je vrh Triglava tako bel, da skoraj ne moreš verjeti, da je to za konec junija še mogoče... in kjer je vse takorekoč na dlani. Še pot, ko se izgublja nekje tam v skrotju, ne drži kdo ve kako daleč... In na vseh teh poteh so nekoč hodili alpinisti, planinci, nekdanje priče rasti slovenskega planinstva, priče poglobljanja vezi z goro, s steno, ko so z ljubeznijo v očeh gledali tedaj še prenekatero skrivnost, ki se jim je ponujala v Steni in so jo zapisali v svoj skrivni načrt — spoznati jo, jo osvojiti in jo dati narodu za našo, slovensko, da ne bi vse pobral pred našimi očmi takorekoč — tujec...

Oj Triglav, v spomin mi je tvoj čar...

Množice, ki se vsako leto zgrinjajo tod okoli, na teh stezah, ki držijo prav na vrh Triglava, izpričujejo ne samo veliko željo, da bi vendarle bili na vrhu te naše gore, ampak tudi nosijo s seboj vse pridobitve, ki so nastajale v velikih dneh, ko se je naše planinstvo začelo širiti, rasti in se je naš alpinizem spopadel s prenekaterimi neznankami tako v dolini sami kot v teh stenah...

V vsem tem je veliko izročilo, ki ni staro le borih 60 let, ampak bi morali po datum rojstva vsega tega, našega, svetega, daleč nazaj v našo, slovensko zgodovino. Tja, ko se o gorah še ni govorilo tako kot to slišimo danes in kot je bilo mogoče slišati na primer še pred dvesto leti...

Dr. Mirko Kajzelj, se je vstopil pod spomenik, potegnil iz žepa šop papirjev in je začel pripovedovati o vsem najvažnejšem, kar je povezano z zgodovino TK Skala in pa z zgodovino slovenskega planinstva vobče:

»Tovariši planinci, dragi skalaši. Stojimo ob vznožju Triglavske severne stene, ob spomeniku alpinistom-borcem, ki so padli v neenaki borbi proti okupatorjem. Obadva sta simbol naše trdoživosti in neupogljive volje za samostojen nacionalni razvoj.

ZLATI ZNAK ZA PZS

Zveza tabornikov Slovenije je v soboto 4. julija na prostoru 8. zleta slovenskih tabornikov v Ilirski Bistrici (Koseze) podelila ob 30-letnici taborniške organizacije v Titovi Jugoslaviji zlate značke.

Zlati znak in pismeno priznanje je prejela tudi PZS. Priznanje je podelila RK ZTS in sicer za požrtvovalno delo in za uspehe v razvoju organizacije in pri delu z mladino. Naslednji dan pa je bila slovesnost prav tako na prostoru 8. zleta slovenskih tabornikov, ko so proslavili 30-letnico taborniške organizacije. Slavnostni govorik je bil M. Košir. Proslave se je udeležil tudi Sergej Kraigher, predsednik predsedstva Skupščine SFRJ in nekdanji predsednik te organizacije.

Del udeležencev — skalašev po slovesnosti v Vratih

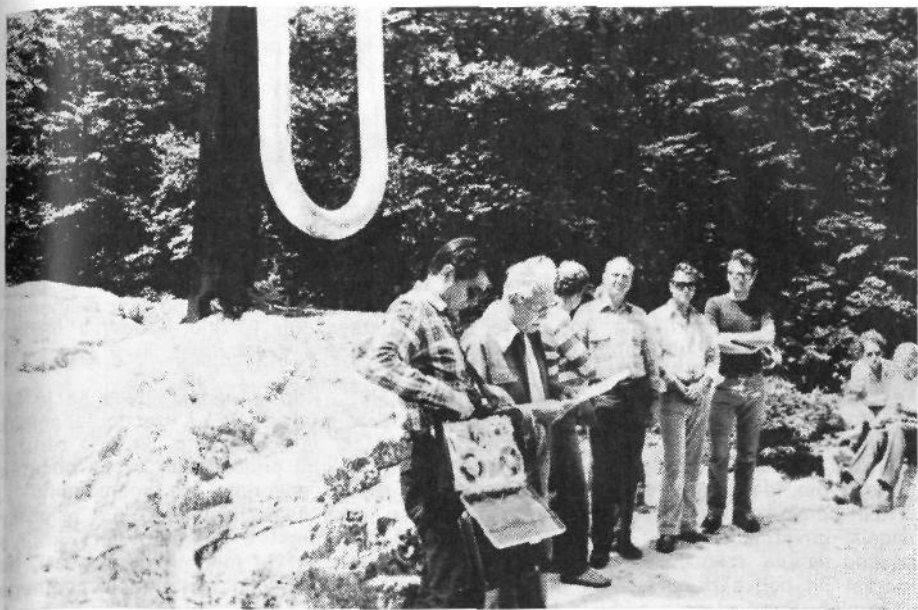
Foto: Dokumentacija PV

Preživeli smo dve krvavi vojni. Po prvi vojni smo dočakali samostojno slovensko državo, v združitvi s Hrvati in Srbi, čeprav v obliki monarhije. V drugi vojni nas je Hitlerjev režim v družbi z italijanskim fašizmom z nasiljem in umori hotel zatreti in ponemčiti naš narod... Ni se mu posrečilo. Dobro smo se borili z gverilsko vojsko, čeprav slabo opremljeno, vendar je to pomankljivost nadomestil zanos in volja po svobodi naše partizanske armade in vsega naroda...

Ljubljana je ob nedeljah zjutraj še samotna. Sem in tja srečaš koga, ki hiti s torbo, nahrbtnikom in palico v roki nekam v naravo. Sam je ali pa ima za družbo še koga; le redko se zgodi, da je skupinica večja in tako tudi bolj živahna. Tako je bilo tudi tisto nedeljo, ko smo se pred Planinsko zvezo Slovenije zbirali, da bi nas avtobus popeljal tja proti Gorenjski na slovesnost ob tej obletnici pa tudi na obisk k znanim, a žal že pokojnim planincem, ki počivajo na pokopališču na Planini pod Golico in v dovškem tihem gaju. Skalaši so točni, zato zamudnikov ni bilo. Poln avtobus je odropotal po gorenjski cesti do Jesenic, se pognal v strmino, ki se položi šele tam gori, kjer se začne prve hiše vasi Planine pod Golico in se je ustavil pred nekdanjo tako živahnim hotelom Pod Rožco. Namenjeni smo bili k Jožu Čopu. Njegov spomin obeležuje skala, s katere nemo opazuje svet pred sabo Jožov obraz, vlit v bron, miren, tih, nem in zamišljen, kot da to ni Joža, kot da je to nekaj, kar je ujeta v trenutku presenečenja. Slovesnost odhajanja je v tem obrazu in žalost nepovratka, vse obenem...

Tja so položili spominski venec in se prav tako nemo zazrli predse vsi, ki so tam bili, in je bila za ozadje prostrana Golica, Rožca, vsa jutranja še, polna meglic in topline... Šest let in en dan po njegovi smrti... Kako čas teče...

... 2. februarja 1921 se je zbrala v zasebni sobici na Starem trgu skupina mladih entuziastov in ustanovila Turistovski klub Skala... Klub si je zastavil cilj: plezalno in zimsko alpinistiko, alpsko smučanje, planinsko fotografijo, tekmovanje v smučarskih tehnikah in smuku pa tudi zaznamovanje planinskih potov. Člani Skale so bili največ študentje, gimnazijci in trgovski nameščenci. Začeli so plezati v Savinjskih in Vzhodnih Julijskih Alpah, smučali so po vseh s smučmi dosegljivih gorah, delali so tudi zimske vzpone na naše vrhove... Za gorenjsko področje so ustanovili na pobudo prof. Janka Ravnika podružnico Skale v Bohinjski Bistrici in sicer leta 1922, ki pa je kmalu zamrla. Naslednje leto so ustanovili podružnico na Jesenicah, ki je pokazala veliko delavnost. Ta je leta 1926 prva ustanovila gorsko reševalno službo in jo odlično

Dr. Mirko Kajzelj govori udeležencem slovesnosti ob 60-letnici TK Skala v Vratih

Foto: Dokumentacija PV

Skalaši pred spomenikom padlim gornikom

Foto: Dokumentacija PV

organizirala pod vodstvom Joža Čopa, ki je neštetokrat reševala življenja ponesrečenih alpinistov in smučarjev. Leta 1931 pa so ustanovili savinjsko podružnico Skale v Lučah. Njeno področje so bile predvsem Savinjske Alpe.

Avtobus je spet oživel. Poslovali smo se od nekdanj tako praznične vasi pod Golico, ki pa je tega dne kar nekako samevala s svojimi razgledi. Le otrok je bilo veliko. Ti so z rdečimi rutami okoli vratu nekako dopolnjevali tisto praznično pričakovanje, ki ga je človek prinesel s seboj, skupaj z občutjem, ki se je bilo porodilo kdo ve ob kakšni priložnosti tedaj, ko so se še vile skupine planincev na priljubljeno Golico...

Dovje in zadnji dom velikega slovenskega planinca — Jakoba Aljaža, zadnji dom dr. Klementa Juga, žrtev Stene...

Tudi tu smo se ustavili. Spominski venec je dopolnil zgodnje poletno cvetje na obeh grobovih, spomini na minulo dobo pa so se sprehajali skupaj z nami po tem molčečem svetu, ki vzbuja spoštljivost, kot da je bližina tistega, kar je bilo, skupaj z bližino tistega, kar bo prav v takem okolju tako tesno združena v enovitost, ki ji skora jne moreš ubežati...

Le krčevit otroški jok je spreminjal tok naših misli... Kdo bi vedel, odkod se je bil vzela to nedeljo jutraj, ko je sijalo sonce in ni bilo tiste mrakobe, ki ne vzpodbuja, ampak silil človeka le k razmišljanju... Kratek je bil ta obisk, pa dovolj dolg, da smo združili minulosť s sedanostjo, spomin z dogajanjem, ki mu še mi pridodajamo svoje, občutek z dejstvom, da lahko še vedno odhajamo, prihajamo, govorimo, se spominjamo...

O tem sem razmišljaj tam ob široki skali, kjer se je odvijala slovesnost, kjer je veter nagajal govorniku, ko mu je vihal papirje, meni pa hrumul v mikrofon nerazumljive besede narave, tako da so ostale zapisane za zmerom... Ne morem jih izbrisati, ne morem jih oddvojiti od tistega dogajanja, ki so ga narekemale besede slavnostnega govornika. Spojene so z njimi in bo tako tudi ostalo...

Hrup vetra skupaj s slovesnim vzdušjem... Ali ni to čudovita godba narave, ki ji niti kontrapunktov ne manjka...

In sem iz tega hrumenja izbral nekaj podrobnosti, tele:

„... Plezalni odsek ljubljanske Skale je z veliko vnemo zbiral podatke o prvenstvenih vzponih v naših Alpah, tako naših, kakor tujih plezalcev. Člani so vrtovali smeri v fotografije in skice sten in grebenov. Zamislili so si izdati plezalni vodnik za Vzhodne Julijske in Savinjske Alpe.

Treba je bilo nešteto razgovorov, sestankov, dopisovanja s plezalci. Redakcijo dela sem prevzel jaz, skice sten in zemljevide je pa risal Herbert Drogenik.

Polaganje spominskega venca na grob Joža Čopa na pokopališču na Planini pod Golico

Foto: Dokumentacija PV

Ko sem odšel na študij v Gradec, sem ostal z odsekom v pismenem stiku. Ugodno je bilo, da je tudi Drofenik študiral v Gradcu in so vsaj najini stiki ostali osebni in neposredni. V Deželni knjižnici v Gradcu je bila na razpolago vsa nemška alpinistična literatura in veliko popoldnevov, ko nisem imel predavanj, sem predsedel v knjižnici. Tudi dopisovanja s tujimi alpinisti-plezalci je bilo veliko. Napisal sem koncept vodnika, seveda na roko; Drofenik je končal skice. Zaradi številnih popravkov pa sem moral koncept še enkrat prepisati, seveda prav tako na roko. Šele tega sem potem v Ljubljani v počitnicah narekoval v stroj. Vodnik Naš alpinizem je izšel leta 1932, založila ga je Skala, v glavnem iz dohodkov od filma (misli na film V Zlatorogovem kraljestvu — op. ur.), tiskala pa ga je Učiteljska tiskarna v Ljubljani. Vodnik je stal 50 dinarjev.

To je samo ena podrobnost, ki sem jo zapisal zavoljo tega, ker je ta podrobnost vendarle nekaj velikega pomenila. V tej knjižici je zapisano, da so skale, stene, gore, vrhove osvojili naši alpinisti, da so s smermi, ki so jim dali svoja imena zapisali naš alpinizem tudi v svetovni seznam. To pa je tista prehojena pot, ki se je začela prav gotovo tedaj, ko je s pobočja Stola zaplaval v dolino vzklik: »Vzdramimo se!« in se toliko dolgih let odbijal od sten naših gora, dokler se ni opredelil tudi v tem, da je skala naša možnost zapisati svojo trdoto, slovensko klenost — z veliko začetnico.

Nedelja je začela spreminjati svoje sence, ko se je sonce pomaknilo visoko gor nad teme Velikega Triglava in ko so izzvenevale zadnje besede slovesnosti...

Povojne generacije alpinistov in plezalcev so dosegle sijajne uspehe. Naše odprave v Himalajo so segle v vrhunec svetovne alpinistike. Naj omenim samo uspehe naših himalajcev na Makalaju, na Mount Everestu, na Lhotseju. Vendar si upam trditi, da vseh teh uspehov po vojni ne bi bilo brez skalaške dejavnosti med vojnami, ki je postavila osnovo našemu alpinizmu in alpinistiki. Obdobje Skale lahko imenujemo klasično ero našega organiziranega alpinizma, iz katerega so pognali vrhunski uspehi naših mladih alpinistov.

K tej veliki in obsežni dejavnosti Skale so prispevali svoj delež tudi naši alpinisti borci, ki so žrtvovali svoja življenja za našo lepšo prihodnost. Ob tem spomeniku se spomnimo njihove žrtve in se jim poklonimo.

»Slava jim!« je tiho splavalo v osrčje Stene, se vrnilo v šumu vetra in — slovesnosti je bilo konec. Izzvenelo je 60 let naše Skale in škoda, da navzočnost tega izročila ni še bolj počastila naša mlada alpinistična generacija, ki zdaj ni več razpeta med narodnostno ohranitvene boje, ampak lahko svobodno izbira sebi steno, narodu pa daje tisto, kar od nje pričakuje.

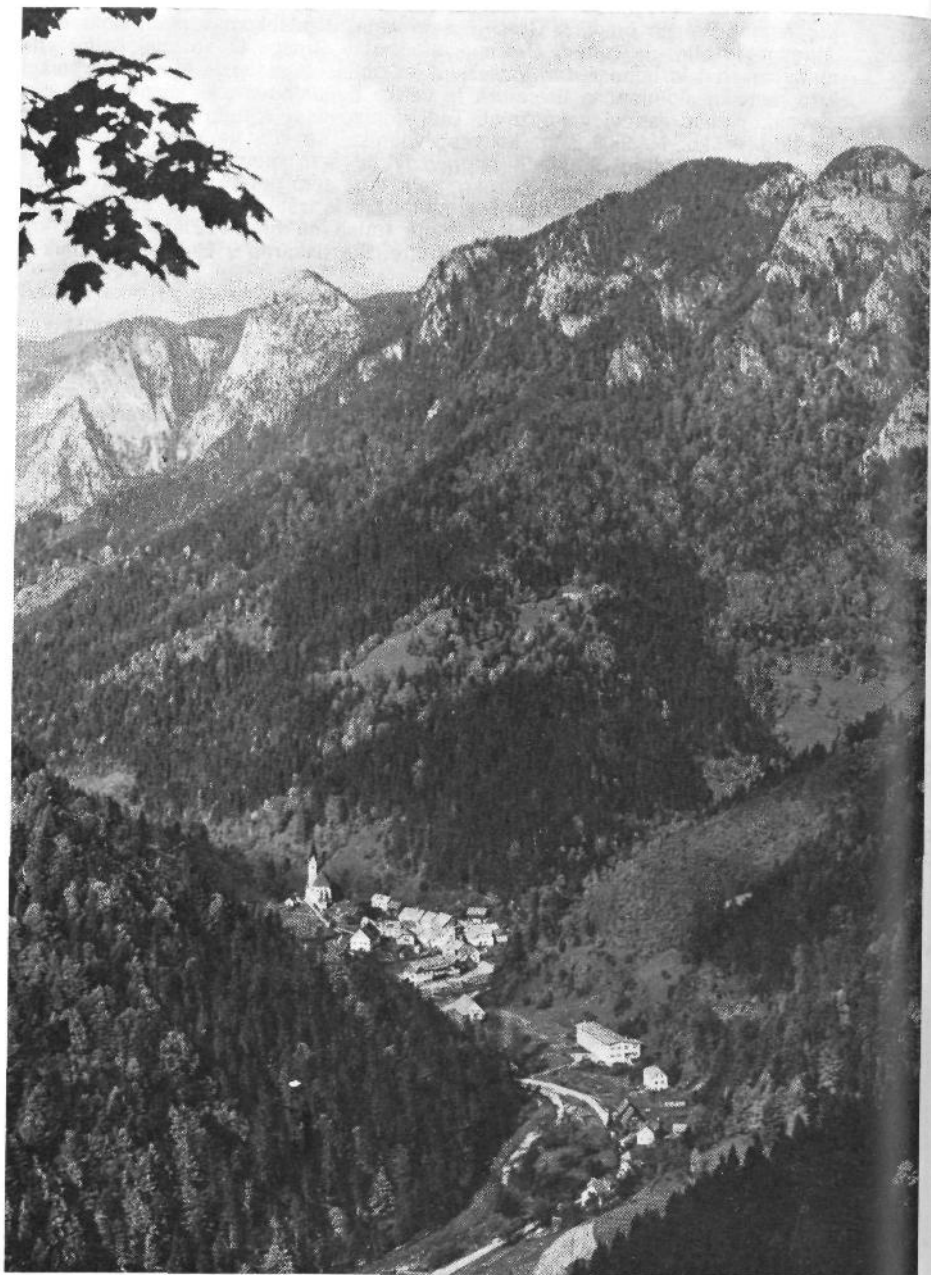
SOLČAVSKA PLANINSKA POT

BRANE DOLINAR

Solčavski planinci so pot odprli 22. 7. 1975 (Naše planine, št. 3—4 — 1980). Čeprav jo v dnevniku opisujejo kot točkasto, jo je mogoče prehoditi tudi kot krožno ali vezno pot, saj poteka po vrhovih okoli Solčave. Poti na vrhove so označene brez dodatnih oznak. Pot vključuje 14 obveznih in tri neobvezne kontrolne točke, kontrolni žigi pa so običajni.

Najprej sem se namenil na Olševo. Začel sem pri gostišču sestre Logar (tu je tudi žig točkaste poti ITC) v Logarski dolini, mimo Klemenška in po cesti na Kisle vode do cerkvice Sv. Duha (1250 m) v naselju Podolševa. Od tod drži pot mimo Potočke zijalke, ki je ponesla ime teh krajev tudi daleč v svet, na vrh Olševe. Najvišja točka je 1929 m visoka Govca. Za obisk vrha se je potrebno javiti graničarjem. Do Sv. Duha se potem vrnemo po isti poti. Žig kočice in tudi vrha pa dobimo v planinskem zavetišču PD Solčava v Podolševi, kjer oskrbnica poprej skrbno ugotovi, če si vrh resnično obiskal.

Naslednji cilj je Raduha. Pot me vodi mimo kmetije Macesnik in Ušovnik po solčavski panoramski cesti vse do Slemena (1250 m). Tu se iz doline Tople in Bistre, mimo

Solčava od Tolstovršnika

Foto Franc Peršak

Puca in Sv. Jakoba levo pridruži še Koroška mladinska pot. Kmalu dosežem najvišje ležečo slovensko kmetijo pri Bukovniku (1327 m). Pogled nanjo ni več tako romantičen, kot je še na sliki na zemljevidu Kamniških in Savinjskih Alp. Sodobno življenje zahteva prilagajanje, tako da je marsikaj na novo zidanega in prizidanega. Ostala pa je gostoljubnost, saj je gospodinja prijazna in rada postreže.

Po kolovozni poti grem skozi mogočen gozd na planino Grohat, kjer stoji koča na Raduhi obvezna točka Solčavske, Koroške in ITC poti. Tu se srečamo tudi s Slovensko transverzalo, ki prihaja od Uršlje gore, čez Sleme in Smrekovec. Na Raduho, ki je tudi eden od obeh obveznih slovenskih vrhov v točkasti poti »Planine Jugoslavije«,

Vrh Raduhe od Robana, v ospredju pritaka

Foto Franc Peršak

se lahko vzpnemo po severni steni ali pa skozi Durce (škrbina med Lanežem in Malo Raduho). Tu navadno najdemo kakšno priročno popotno palico, ki jo zavržejo planinci s »slovenske«, ko pridejo do prvih klinov in jeklenih vrvi na svoji poti. Na vrhu Raduhe (2062 m) na verigi ni bilo več žiga. Dobimo ga na Grohatu. Z vrha pa je lep razgled na jug proti Savinjskim Alpam, na Grintavce in Košuto pa tudi na Julijske Alpe. Proti severozahodu se vidita Olševa in Peca, globoko pod nami v dolini pa se blešči Solčava. Z vrha se spustimo do kočice na Loki (neobvezna KT solčavske poti), do koder je z vrha le pol ure. Koča je nova (pred leti je stara pogorela), udobna in dobro oskrbovana.

Klemenča jama, v ozadju Veliki vrh in Pavličev vrh

Foto Franc Peršak

Odlični so koruzni žganci, ki jih zabeljene pripravijo za zajtrk. Tako »podprti« z Loke sestopimo mimo Nadlučnika v Luče, od tam pa z avtobusom do Rogovilca.

Gostišče Rogovilec je izhodišče za Kamniške Alpe. Ob markacijah Slovenske planinske poti se vzpnem do Robanove kmetije (žig). Na dvorišču srečam udomačenega gamsa, ki pa je vseeno previden in se ljudi izogiba. Pot se nato vzpenja do Robanove planine, do planšarije in naprej po stezi, ki je zavarovana s klini in žično vrvjo, na Žvižgovec. Od tod je do Kocbekovega doma na Korošici še 30 minut hoje. Tu dobimo poleg žiga kočje se žig z vrha Ojstrice (2349 m), ker ga na vrhu navadno ni.

Z Ojstrice gremo na Škarje, tu pa se pot razcepi. Ena drži mimo Klemenče jame v Logarsko dolino; mi pa gremo po tisti, ki pelje čez Babe (2240 m) na vrh Planjave (2399 m) in je obvezna točka naše poti. Z vrha grem po poti strmo navzdol in po poldrugi uri pridem do Kamniške koče v Jermanovih vratih.

Čez melišče ob koči drži pot do Brane. Na vrhu sem v slabi uri, po počitku pa stopim na ozko stezo (oznake Gorenjske partizanske poti) in po njej do Kotličev pod Tursko goro. Tu je krušljiv, razčlenjen in nekako skrivnosten prelaz. Pod vrhom Turske gore teče prehod skozi naravno okno, za kar je potrebno že nekaj plezalne spretnosti pa tudi dobre kondicije. Žig Turske gore, ki je poleg solčavske tudi neobvezna točka široke poti, dobim v koči na Kamniškem sedlu. Naslednji cilj je Štajerska Rinka (2256 m). Do nje sem hodil mimo Turskega žleba slabo uro. Vrh je prav skromen v primerjavi s Koroško (2433 m) in Kranjsko Rinko (2454 m). Na vrhu je skrinjica in vpisna knjiga, žiga pa ni.

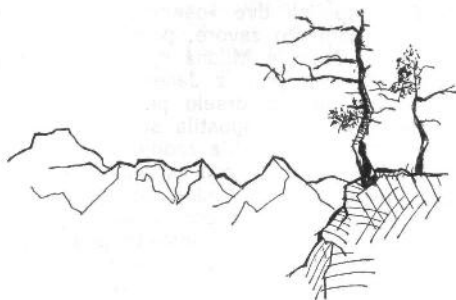
Po isti poti se vrnemo do Turskega žleba, kjer še pozno poleti leži sneg. Spuščamo se po poti, zavarovani s klini, ki so zabiti v skalni blok Male Rinke, in prav kmalu smo na Okrešlju. Tu se moramo odločiti — tisti manj veščji v plezanju se bodo spustili kar mimo slapa Rinke v Logarsko dolino, drugi, bolj spretni, pa se bodo po klinih in vrveh povzpeli še na vrh Mrzle gore (2203 m), ki jo tudi v dnevniku priporočajo le plezalcem in je zato neobvezen cilj solčavske poti. Z Mrzle gore se mimo Škafa spustimo v Matkov kot, od tod pa po cesti do gostišča sester Logar in naprej do koče v Logarski dolini. Zadnji del poti nas vodi na Klemenčo jamo, Krofičko in Strelovca do Solčave in je morda najmikavnejši.

Po strmih, toda lepo speljanih stezi, se najprej napotimo do Klemenče jame, kjer stoji prijazna Koča pod Ojstrico. Koča je majhna, toda ob koncu tedna dobro obiskana, saj mladi oskrbnik dovoli zabavo pozno v noč. Še dobro, da imajo prenočišča v posebni zgradbi. Toda tudi tam ponoči nisem dobro spal, ker je neki glodalec grizel in tekal po podstrešju še pozno v noč do ranega jutra.

Ko sem se zbudil, je bilo že lepo in svetlo. Zato sem se hitro odpravil po stezi proti Krofički. V nahrbtniku sem imel lepo zalogo raznih napitkov, da ne bi doživel dehidracije, kot jo je Kmecl, ki je vzpon na Krofičko opisal v knjigi S prijatelji pod Macesni. Prispel sem do križišča, kjer se pot desno odcepi na Krofičko (2184 m). Steza je speljana najprej med nizkimi borovci do melišča, nato pa proti vrhu med vedno bolj ostrimi skalami. Ko sem se vzpenjal, se je pred menoj v varni razdalji umikal trop gamsov. Zadihan sem prišel na vrh in odprl se mi je prekrasen razgled na Ojstrico in naprej na Kamniške Alpe. Levo se je v soncu svetlikala Logarska dolina, desno pa Robanov kot.

Po tem pa sem sestopil do križišča in se pod Utami (1955 m) po poldrugi uri pravzaprav spustil do zadnje obvezne točke — 1754 m visokega Strelovca. Od tod pa sem se spustil čez Knezovo planino, mimo zanimive gorske Knezove domačije, do Hudeja in v Solčavo, kjer se pot tudi konča.

Vodnik z odtisnjenimi žigi sem poslal na PD Solčava, odkoder so mi poslali značko (št. 68). Zdi se mi, da sem jo videl v prodaji tudi v koči pri Klemenči jami. Pa nič zato. Mnogo teh vrhov verjetno ne bi obiskal, če ne bi bili vključeni v to pot, saj navadno obiskujemo le bolj »znane« vrhove tod okoli, pa čeprav gre za enega najlepših delov Slovenije, ki je tudi turistično že lepo razvit.

NOČ V STENI

ZVONE KORENČAN

Po mesecu in pol tujine se mi je zahotelo domačih gora; prav v Steno se mi je započila misel. Janez je soglašal in v soboto popoldne sva v njegovem fičku drvela proti Trziču in na Janezov dom. Ko je postoril vse potrebno, sva se, precej pozno, pod zasanjano Dobrčo odpeljala proti Begunjam. Janez je predlagal, da bi šla na večerjo k Trebušniku v Žirovnico. Čeprav nisem bil lačen, mu nisem oporekal; bi bil greh, če bi šel mimo hiše, kjer »bog roko ven molli«. Janez ima verjetno neki preroški dar, kajti tista večerja se nama je kasneje ponoči stotero obrestovala.

Skozi avgustovske nočne plohe naju je samodrč, sita in zadovoljna, gugal v Vrata. Ob pol desetih sva prispela v dom. Zvedela sva, da se je popoldne v Dolgi Nemški ponesrečil prijatelj Milan. Nekaj reševalcev je helikopter še za dne postavil na ledenik in so Milana že spuščali. Silne količine izpodnebne vode pa jim niso šle kaj prida na roko; po radijski zvezi so prosili za čaj in za baterijske vložke. Z Janezom sva bila takoj pripravljena na odhod. Pridružila sta se nama še Iztok in Joško, ki sta se vrnila iz smeri v zahodnem delu Stene.

Počasen sprehod, ki sva ga imela v načrtu, je šel torej po vodi. Ob 10. uri zvečer smo se zagnali iz doma. Mlada sva, Iztok in Joško sta naju po dolini pustila daleč zadaj, onadva iz smeri, midva pa od doma. Pa sta se pod vstopom unesla, še posebej, ker sta, ekstremista zagnana, komaj vedela, kje je vstop v Slovensko.

Sem pa tja se je še malo »uscalo«; tema je bila taka, da se brez luči ni videlo prav nič. Z Janezom imava namreč navado, da po poteh v travi, ki jih za silo pozna, hodiva brez luči, kajti bela kamnita pot v zeleni travi se skoraj v vsaki noči rahlo vidi. No, to noč se pa ni. In ker se ni nič videlo, nas ni mogel nihče kritično opazovati. Zato se nismo navezali, ampak smo jo ucvrli čez vstop in levo proti macesnom. Na srečo je mlada »zaganca« ves čas vlekel preveč na desno gor, zato sva ju z Janezom lahko dohajala. Na koncu, nad macesni, sta bila celo za nama, pravzaprav pod nama v strmi, krušljivi grapi.

Drveli smo potem nazaj v desno pa dol in spet gor po široki grapi, pod Bele plošče. »Ta mlada« sta se unesla in sta šla raje lepo z nama, kot pa da bi se zaganjala po svoje in nato vračala.

Že iz doline smo videli luči reševalne odprave. V trdi temi smo ocenili, da so vsaj pri Bučarjevi skrinjici, če ne že vrh Belih plošč. Pa jih ni bilo. V ploščah smo tempo malo zmanjšali, sicer bi nas pobilo zapadno kamenje. Čez trato in mimo macesna smo jo spet pocedili v kot levo za snegom, čez prag in po grapi mimo mesta, kjer je bila nekoč Bučarjeva skrinjica. Na škrbini nad Slovensko grapo smo napenjali oči, pa tudi tokrat reševalne ekipe nismo videli. Namesto nje nas je v grapi čakalo debelo snežišče, pravi užitek za »ta mlada dva« in zame, ki smo bili v copatah. (Upam, da tega ne bodo brali številni tečajniki, ki sem jih učil, da ne plezamo v copatah!) Pa je bila površina snega vsa groba od dežja in smo z lahkoto prečkali. Za prvim robom tiste široke avtoceste na Zlatorogovih policah smo se ob polnoči zaleteli v prve reševalce, ki so vozili v črni temi samo s parkirnimi lučmi. Težako delo so opravljali že od mraka, po dežju in v temi. Razdelili smo jim baterijske vložke in čaj, naših cunj pa niso marali, saj jih, razen Milana v nosilih, kljub mokroti, ni zeblo. Še mi smo se vpregli v nosila in vrvi in se pričeli potiti. Prej tako široka polica se je čudovito zožila. Tam, kjer sem gor grede lahko plezal sem in tja, sem zdaj na zunanji strani nosil, opletal nad globino. Milan se je držal odlično, žal je dobil strahoten udarec na ledveni del in je bil ves premočen, ni stokal, čeprav nosil nismo ravno najbolj nežno prestavljali po ostrem kamenju.

Sorazmerno hitro smo bili čez Slovensko grapo in v škrbini. Ker nismo bili na vaji GRS in ker je bila tema in nas torej nihče ni videl, smo brž zabili dva dobra klina, skozi vponki napeljali dve »osemdesetmetrovki«. Bron se je obesil ob nosila, štirje pari rok so, namesto zavore, pograbil vrvi, in Milan je lepo odpotoval mimo Bučarjeve skrinjice. Bron je Milana spodaj zvelkel pod nekakšno streho, da je bil varen pred zapadnim kmenjem, z Janezom sva vrvi pritrdila, in že je z vseh vetrov zbrano reševalno moštvo drselo po vrveh v temo. Ko so bili spodaj, sva vrvi vrgla dol, izbila klina in se spustila še midva, seveda brez vrvi. Zgoraj v škrbini sva ostalim pred spustom razdelila zadnje baterijske vložke, sama jih pa nisva zamenjala in tako me je nekaj metrov pod skrinjico svetloba zapustila. Zaromet preprosto ni več dosegel nog, da bi odkril naslednji nižji stop. V tisti temi se mi je vse skupaj zadelo težko, prav nič Slovenski podobno. Janez je nato zlezal z malo boljše brlivko mimo mene navzdol. Brž ko mi je posvetil pod noge, je spet šlo.

Spodaj so fantje Milana s police ravno spustili za sneg vrh tratice. Brž sva se posmukala po vrvi, zgrabili smo nosila in že smo bili vrh Belih plošč. Spet sta zlezla

dva klina, ne vem več dobro ali v travo ali v skale, ki so posajene v travi. Spet štirje pari rok za vsako vrv in Milan se je že vozil čez plošče. Stali smo pri tem spuščanju nižje za robom v meli, da ne bi kak inštruktor GRS drugače mislil. Ker »osemdeset-metrovki« nista segli v grapo pod ploščami, smo ju podaljšali in kmalu je imel Bron Milana na varnem grebenčku nasproti. Z Janezom sva se obesila na vrvi na eni strani, in družčina je na drugi strani zdrknila dol v sivo, pravkar povrženo kifavo jutro.

Konca vrvi sta švistnila v grapo, za njima sva se pričela spuščati še midva, trda od mraza. Nekje na sredi se mi je pod nogami utrgal velik blok in poskrbel, da me je nehalo zebsti. Na srečo z Janezom plezava vštric, če nisva na vrvi, spodaj pa so bili že vsi iz grabna.

Na grebenčku je bilo že vse pripravljeno za spust in Milan se je spet preselil nadstropje nižje, skozi široko grapo na viseč melast ronek, dobrih 80 metrov nad spodnjo, vstopno gredino Slovenske čez macesne.

Zlezli smo že mi za njim, nad ronkom uredili solidno sidrišče, in razen dveh vsi odšli po Slovenski proti macesnom. Če bi ostali na ronku, bi med spuščanjem ona dva prav gotovo pobili, saj je mel pod nami kar cela drsela dol. Tako pa smo spodaj na gredini lahko takoj, ko se je Bron spustil, zagrabili nosila in jih spravili na varno. Ura je šla na peto in pred nami je bil težak dan. Nekaj fantov, ki so prišli v Vrata plezat, pa so zvedeli za reševalno akcijo, nam je prišlo naproti s čajem in rumom. Tovarištvo, tisto pravo, v dejanjih in ne v besedah, je tudi v najmlajšem alpinističnem roku prav tako zakoreninjeno kot v starejših.

Ko smo spet poprijeli, je bilo kaj čudno videti mlade, spočite fante, ki so švigali med nami, utrujenimi, mokrimi in počasnimi, kot kakšne kune.

Pod vstopom je Milan kar padel v oskrbo dr. Robiča in zraven je bil takoj tudi zadnje čase povsod navzoči novinar Kunšič. Po snegu in čez Prag je šlo kot veter in kar naenkrat smo bili na parkirnem prostoru na odcepu za Sovatno. Milana so odpejlali naprej, mi pa smo si ogledali nekaj steklenic piva, od znotraj seveda. Tudi mi smo bili potem kmalu v Vratih, in z Janezom sva ugotovila, da je nedelja tudi v koči na suhem lahko prijetna in da dan po uspešni reševalni akciji sploh ni zgubljen. Ko sva se opoldne odpravila domov, sva pozdravila s Čopovim: »Pa bohlonaj, k' smo pr'jat'l.«

IN TO NAJ BO POLETJE

PETER ČIŽMEK

In to naj bo poletje? Neverjetno! Ko pa moraš zaradi tako nemogočega vremena samo čakati, čakati... Čakaš v nedogled ali pa stopiš na prosto in uživaš, ko dež izpira s tebe upanje na lepše vreme. Če ne dežuje zjutraj, potem dežuje popoldan; dežuje ponoči ali pa kar ves dan. Ob tem pa moraš poslušati prijateljeve očitke, ko ga siliš v hribe tedaj, ko doma na morju pihata najlepša burja za jadrnanje na deski (koliko lahko v burji jadraš, ne vem). Potem pa imaš dovolj njegovega tarnanja, hkrati pa si mu hvaležen, ko poskuša zakuriti v pečici in se namesto tebe trudi s čajem, ki pa noče zavreti. Ti pa gledaš skozi vrata nekdanje karavle, zdaj zimske sobe, in skušaš skozi meglo razločiti obrise smreke na oni strani. Dež, dež, dež. Zgoraj gotovo sneži. In to naj bo poletje? Neverjetno!

(Skozi zavese gostega dežja se prebivava v Aljažev dom na čaj.)

Jutro. Pogledaš skozi vrata »Bureau des guides« in še ves pod šokom presenečenja moraš zbuditi Amadea, ki izzivalno smrči tam v kotu. Natakneš si očala in šele zdaj si zares prepričan, da zunaj NE dežuje. Zdaj morata pa res pohiteti, da izkoristita vreme med dvema plohami! Kam pa gresta? V Bavarsko v Steni. Pa samo prvo polovico, do Zlatorogovih. Zgoraj se blešči nekaj novega snega. Luknja je sicer čista, torej imata zeleno luč, čeprav je povsod okoli dovolj oblakov. Srečno!

Čez krajno zev sva prišla po trhlem mostičku. Ni se zrušil. Začel je Deo, pa se je že v prvem raztežaju zagozdil z nahrbtnikom v kaminu. Po polici sva prečila predaleč v levo. Udobno stojišče na koncu.

»Od kod teče ta voda, si ti kaj videl, ko sva vstopila?«

»Ne vem. Upam, da ne greva tu čez.«

»Raje obrnem! Sicer bova pa tako ali tako še mokra.«

Pokažem na črni strop oblakov visoko nad nama, vendar še vedno dovolj nizko, da ne vidiva roba stene. Slap pada s previsa nad nama in po skoraj tridesetih metrih potovanja skozi zrak zadene steno nekaj metrov levo od stojišča. Zdi se, kot da počasi narašča. Vode sicer ni veliko, ampak pred desetimi minutami sploh še nič ni teklo. Niti najmanj me ne skrbi, ko se sprehajam spodaj.

»No, si se odločil?« Nadaljevanje najdem na desni. Čez lusko, ki malo »ven visi«, na poličko. Potem prečnica. Trenje vrvi mi nagaja. In potem je tišina. Taka tišina, da si ne upam zavpiti Deu, naj popusti vrvi. Nekaj je v grlu, pa ne vem kaj. Ali lahko človek vnaprej zasluži nevarnost? Ne vem, kaj je v tem trenutku bolj grozljivega od črnih oblakov, ki se v neverjetno hitrostjo podijo mimo v tako grozljivi tišini, da se ne upaš premakniti od tesnobe. In potem pride. Najprej pljuske vode v rušilnem valu čez previs. Čutim, kako se stresa skala pod rokami in nogami. Strah? Hinavski bel jezik grozljivega vrtinca snežnih kep, kamenja in zraka. Čutila zaznavajo, zavest ne. Pada za rob. Plaz! Za robom je Deo. Čakam na sunek, ko me bo vrvi potegnila za sabo. Nič. Kričim. Nič. Kričim. Nič. Kako jalovo početje v tem norem bučanju padajoče mase. Odgovora ni. Ga tudi ne pričakujem. Zavest se nalomi v vprašaj, večji je kot vsa Stena. Nezavarovan se spravim nazaj na polico in pogledam če zrob. Plaz še vedno drvi mimo. Kakor da nima konca. Večnost. Minute besnenja narave se v zavesti raztegnejo v ure in ure. Amadeo sedi z glavo potegnjeno med ramena nekaj metrov od te večnosti in gleda, kako se razbija pod njegovimi nogami. Umaknil se je pod previs, da ga snežne kepe ne morejo zadeti. Olajšanje.

Končalo se je tako hitro, kot se je začelo. Rep se odtrga od zgornjega previsa in po nekaj sekundah izgine za robom. Vsega skupaj je bilo za tri, štiri minute. Deo me opazi in mi pomaha.

»Moral bi videti, kako je udarilo ob tla. Sem kar užival.«

»Te je kaj zadelo?«

»Nekaj kep, pa nič hujšega. Prvi sunek niti ni bil tako hud, si videl šele drugega?« Po pravici povedano, se mi je vse skupaj zdel en sam sunek. Muči me strah: »Greva naprej, ali se spustiva?«

»Kar hočeš!«

»Bojim se, da gre smer po plaznici. Kaj če pride še enkrat?«

Samo zmigne z rameni. Zdi se, da ga je ta enkratni prizor prevzel. Mene je bilo bolj strah kot njega? Plezam naprej. Noge se mi tresejo, v raztežaju pa nobenega klina. Seveda, saj sva se zaplezala. Kar je, je. Pravzaprav sva jo še poceni odnesla. Oddahnem si, ko na stojišču zabijem klin, pa potem še enega, ki zapoje visoko zvenečo oktavo. Deo pleza, kakor da se ne bi nič zgodilo. Sicer ga ne vidim, toda čutim vrvi, ki jo enakomerno povzemam skozi dlani.

Potem pa spet tisti neznosni občutek, da se bo zgodilo nekaj groznega. Takoj nato zaslíšim, kako se lomi zgoraj po grabnu. Tokrat me ni več strah za prijatelja, saj vem, da ga ne more več doseči. Toda, ko oči zaznajo eksplozijo beline, ki butne iz grupe, se misli ustavijo. Tisto, kar je bilo prej, je le senca tega, kar prihaja zdaj. Čutila so otopela. Ne čutim vrvi, ki se najprej ustavi, potem pa počasi napne. Čelada se prikaže izza roba. Potem se telo počasi spravi na polico. Kot v transu. Po kolenih se plazi, potem nasloni glavo na skalo. Odsotno gleda tja, kjer je stal pred dvema minutama. Tam se zdaj razbija Večnost. Grapa pa še naprej bruha, in bruha, in bruha. Koliko minut, koliko ur, koliko let? Gleda igro brez konca, kot v mori. Poskuša mi nekaj zakričati, pa vidim samo, kako odpira usta. Ali je kakšna razlika med tišino, ki te drži v napetem pričakovanju in med divjim bobnenjem, ko sprostíš svoje živce v ekstazi groze! Kdaj bo konec tega? Kako se v poljubu z nevarnostjo čas neznanško podaljša. In vendar bi bile dovolj samo dve minuti. Dve minuti, preden je udarilo, je bil še na stojišču. Za dve minuti je ušel. Ni ga prizadel prvi plaz, ki je bobnel dva metra pod njegovimi nogami. Prizadelo ga je, ko je videl, kaj bi se z njim zgodilo, če bi zamudil ubogi dve minuti. V dveh minutah še klina ne utegneš izbiti. Prizadelo ga je, čeprav je bil na varnem, ko je butnilo drugič.

Brezbarvne ustnice, široki zenici in ciničen nasmeh:

»Veš, kaj je strah?«

»Vidim!«

* * *

Lepo je na Gradu v Nemški smeri, ko iz varne razdalje gledaš plaz čez Črno steno, ko gledaš, kako se lomi po grapi in izgine za rob. Lepo je, ko gledaš iz varne razdalje in kričiš od samega veselja do življenja. Ko pa se spustiš do vzočja, kjer si zjutraj začel (zjutraj, kje je že to), se počutiš majhnega, strahotno majhnega proti gmoti, ki visi nad teboj. In čutiš tisto tiho spoštovanje do nečesa, kar je močnejše od tebe.

(V megleni zavesti julijskega popoldneva prikolovrativa od karavle, kjer sva zjutraj pustila nahrbtnike in hrano. Kot po pravilu začne dež šele zdaj spet peti svojo večno pesem.) In to naj bo poletje!

SREČANJE

POLONA GOLOB

Naveličana mestnega direndaja, ki s svojimi nujnostmi in pravili preganja človeka od jutra do večera, sem zadnji teden v aprilu 1981 pripravila skromno popotnico v nahrbtnik in se odpeljala do vznožja Pohorja, kjer se začne slovenska E-6. Ni me vabila transverzala. Klicala me je pomladna narava, ki jo v zadnjih letih prav v tem času preseneti zima z zadnjimi zamahi z repom. Kako čudovita pot! Stopila sem nanjo z malodušno utrujenostjo, z dvomi o smiselnosti svojega zdajšnjega življenja in početja, s prošnjo naravi, da me kot že tolikokrat potolaži in vzame v svoje kraljestvo, ki mu pripadam bolj kot svetu, ukletemu v asfalt in beton, v dirko za položaj in denar. V senci gozdov, v odmaknjemem gorskem svetu, na zaraščenih poteh sredi samote veljajo drugačna pravila. Tukaj z jezikavostjo, spletkarstvom, zavistjo in z denarjem ne opraviš ničesar. Očiščenemu zlih misli, strahu in lenobe napolni narava telo in možgane s čudežno močjo, podari notranjo vedrino in mir, prevzame dolinske skrbi za čas, ko postaneš eden njenih otrok. Ne počutim se kot samovšečni gospodar narave, ki jemlje njena bogastva. Samo tih opazovalec sem, zatopljen v svoje misli, po zgledu starih kitajskih modrijanov, atomski delec, vtkan v svet skrivnostnih pravil, nema priča spreminjajočih se prizorov.

Z lahkotnim korakom sem stopala skozi pohorske gozdove, se vzpenjala na Kopo, stekla navzdol po sončnih travnikih, naprej skozi zakotne doline, pa spet v gozdove, mimo ruševin starega gradu in posameznih kmetij. V gozdovih so mi pritekli čez pot zajci in srne, zalajal je lisjak, rumeno-črni močeradi so lezli med suhimi listi, v sivini prihajajočega dne so me ptice razveseljevale z jutranjim koncertom. Nebesno modrino nad menoj so zakrili oblaki, pral me je dež, ovila megla, na visokih travnatih slemenih prepihal veter. Nekega jutra je tako snežilo, da je zamedlo vse poti in smreke okrog Slemen na Razborjem. Zimski razgled pa se je sto metrov niže spet spreobrnil v pravo pomlad in cvetoče jablane ob domačiji, kjer je padel Kajuh.

Zadnji dan v aprilu je bil prelep. Hodila sem čez Dobrovlje na Čreto in naprej do Sv. Jošta, ki se belí visoko nad Vranskim, čez obsežne gozdove v verigi hribov od Mozirja do Motnika.

Vsa pokrajina se je ves dan kopala v soncu. Pri cerkvi Sv. Katarine me je zvalila lesena miza in klop na vrtu poleg domačije. Razvila sem popotno malico in počasi srkala svoj »maratonik«. Ob drobljenju kruha so prišli do svojega deleža tudi domače kure, petelini in lep pav. Čutila sem, kako sonce greje s svojo pomladno, dobrodejno toploto, oživlja zelenilo mladih bukev in trav, kuka skozi veje, migota v sončno-senčnih lisah po steblih in zidu, skoči v vedro vode in se zablešči na umitem steklu. Vse naokrog — tišina in mir. Tista tišina, ki jo poživlja ptičji ščebet, kukavičje petje, pokanje vej v gozdu, šum suhega listja na tleh. Okrog poldneva sem kramljala z gospodarjem pri Sv. Joštu. Pohvalila sem dobro označeno pot v tem koncu, se vpisala v popotno knjigo in v najboljšem razpoloženju odšla naprej po poti, ki je ena najlepših na vsem romanju. Široka, mehka za hojo, speljana ob robu strmega brega, se vije najprej navzdol do razpotja z dvema lipama poleg kapelice in se nato vzpne ob bok stožčastega, od vznožja do vrha pogozdenega hriba. Visoka drevesa širijo veje nad potjo, ob sunku vetra včasih zaječe v vrhovih in spomnijo mimoidočega na svoja nema, skrivnostna življenja. »...kako lepo bi bilo nekoč tu potovati na konjskem hrbtu...«, me je ponovno obšla misel.

Vrh klanca postane steza položna in zavije na južno stran. Naenkrat sem začutila nekaj kot pogled. Ozrla sem se navzgor v breg in ga zagledala, na strmini posuti z listjem, kakih dvajset metrov nad menoj. Sam je bil. »...glej, medved!...«, le misel je bila, bolj začudenje kot kaj drugega. Nisem doživela tistega silovitega šoka strahu, ki udari skozi telo kot močan električni sunek in spravi človeka v paniko. V zraku ni bilo ne strahu ne napetosti, zgolj slovesna tišina in resnoba. Razum, ki me je ohranil mirno, je ukazoval nogam, da se niso ustavile, niti pospešile korak, ampak nadaljevanje v utečenem ritmu. Misli so delovale s hitrostjo, ki preseneča. Vedela sem, da je odvisno od moje lastne presoje in delovanja, kako se bo srečanje končalo. Stal je tam, na odprtem mestu pred drevesi, vzporedno z menoj, obračal glavo navzdol in se nekajkrat oglasil z zamoklim renčanjem. »...lepa, odrasla žival... gost, bleščeč, skoraj črn kožuh, krepak život, debela glava z okroglimi ušesi...«. Nekaj trenutkov sem mu gledala v oči, skoraj skrite v gosti dlaki. Ujela sem pogled iz tujega sveta divjine, ki ni kazal sovražnosti, samo napeto je opazoval.

Potrudila sem se, da v meni ni bilo sence strahu, v gibih nič sunkovitega in nepremišljenega, kar bi me izdalo, da sem šibkejšje bitje. Samo za hip mi je stala pred očmi podoba nesrečnega Tožbarja iz Trente po boju z medvedom, toda pot je bila zaprta vsakršnemu čustvovanju. Razum je ukazoval mirno, hladno, neprizanesljivo. »...doka-

zati mu moram, da ga ne ogrožam v njegovem svetu, prepričati ga moram, da ni v meni bojznlj in zle misli, moja moč je moj razum...«. V tistih minutah sem zbrala vso svojo zavest, razmišljanja, spomine, izkušnje in spoznanja, vse, kar sem jaz, v eni sami točki za očmi. Vodile so me ideje, ki jim zaupam: Mozartova Čarobna piščal, tolstojanstvo, taoizem. Me je vzgojila glasbena klasika? Veliki glasbeni arhitekt Bach in Mozart, slehernik — čarovnik, božanski nasmeh na utrujenem človeškem obrazu in njuna glasba, ki odpira svet onkraj. Glasba, kjer vlada red, ravnotežje sil, nebeški mir in lepota. Glasba, ki se posmehuje viharjem v človekovi notranjosti, njegovim iskanjem, vsakdanji stiski, bojevanju s časom, ker v svoji strogi umerjenosti v času ostaja brezčasna, traja še potem, ko zavlada tišina. »...brezčasnost... je mogoče ustaviti čas, zdaj, ta hip...«. V trenutkih tega srečanja se je resnično ustavil — dvajset metrov nad mojo potjo.

Pogled sem obrnila na pot. Čutila sem, da mi ne sledi. Šele po dveh ovinkih sem se zavedela, kako strečno se je vse izteklo. Naj zdaj, ko sem na varnem, trepečem od strahu? Nasmehnila sem se. Bilo je doživetje, ko postane življenje kot umetnost. Zmotila sem popoldne nekega medveda! Mogoče je bilo to njegovo prvo srečanje s človekom, kot je bilo meni prvo s svobodnimi bitji njegove vrste. Ganilo me je, ker je s svojo preprosto pametjo razumel, da ne želim z ničimer zmotiti njegovega samotarskega življenja, da samo prečkam pot skozi gozdove, ki so mu dom. Želim mu, da bi mu bilo prizaneseno z drugačnimi izkušnjami z ljudmi. Ti znajo s svojo strahopetnostjo in krvoločnostjo vzdramiti divjost v bitjih, ki se velikokrat svoje zverinske narave niti ne zavedajo. Najokrutnejša in najbolj neusmiljena zver je človek — je trdil *Schopenhauer*. To je ena redkih misli starega pruskega nergača, ki mi je všeč. Pritekla sem na rob gozda. Sredi ograjenega travnika je stala osamljena kmetija. Kar preskočila sem ogrado in se namenila proti hiši. Domači volčjak mi je z laježem pritekel naproti. Zver, ki si jo je človek udomačil. Poznam ta pogled. Skrben čuvaj je, varuje življenja in imetje svojih gospodarjev, v svetu daleč od večjih krajev mora misliti kot človek. Ponudila sem mu roko pred vlažni smrček, da me je spoznal. Nehal je renčati, pomahal z repom in se pustil počohati za ušesi. Kako preprosto sklenjeno prijateljstvo! Skupaj sva stekla proti hiši, kjer so se na pragu zbrali domači. Povedala sem jim o medvedu. Še verjeli so mi. Čudili so se, vzklikali, govorili o strahu in samoti. Pozneje sem še nekajkrat omenila dogodek v pogovorih s hribovskimi ljudmi. V dolini pa sem utihnila. Tam je civilizacija in so medvedje kvečjemu varno ujeti za rešetkami živalskega vrta.

Pot je držala naprej. Vse naokrog se je bleščalo v sončni luči. Dan, kot ustvarjen za slavospeve naravi. Cvetoča sadna drevesa, ptice pod nebom, konji, ki se pasejo na ozelenelih travnikih, brenčanje čebel ob čebelnjakih, kmetje na polju, otroci pri igri — življenje v tisočeri oblikah in moje življenje v vsem tem. Srečno, moj medo!

MOJ ZIMSKI VZPON NA POREZEN

MATJAZ AMBROŽIČ

Bilo je letošnje zimo. Mesec januar je bil. Mraz, ki grize do kosti. Drevje se šibi pod težo snega in ivja. Temperatura močno pod ničlo. Burja, mraz.

Bil je petek. Iz Ljubljane, kjer se uči, je prišel brat Ivan. Takoj ko je stopil v hišo, mi je povedal, da gresta v nedeljo z Jemčevim Marjanom, ki tudi nabira znanje v Ljubljani, na Porezen.

»Z vama grem!« sem vzkliknil in komaj čakal nedelje.

Drugo jutro me je prebudil prelep mrzel in sončen zimski dan. Z Ivanom sva se odločila, da gremo na Porezen danes, ne v nedeljo, ker bi bilo lahko slabo vreme. In res. Prvi je šel do Jemca Ivan, da se dogovori z Marjanom o odhodu.

Tudi jaz sem si pripravil smučke, se toplo oblekel in tudi nahrbtnik mi je mama dobro založila. Kruh, klobase, čaj in nekaj jabolk je bila najina malica. Takoj sem odrinil in se s sosedom peljal do gostilne, kjer sta me že čakala Ivan in Marjan. Navezali smo smučiči, v roke palice in smuk do Jureža. Med potjo smo srečavali domačine, ki so hodili v trgovino.

»Le kam so se fantje namenili v tem mrazu?« so se spraševali.

Pri Pstinarju pa smo morali smučiči odložiti, jih navezati na nahrbtnike in zagaziti v sneg. Pot je bila naporna. Sneg trd, a kljub temu smo ga gazili do kolen. Bili smo dobre volje. Marjan je pripovedoval in stresal svoje šale iz rokava.

Narava je bila tako čudovita, da je ne morem opisati. Sneg se je iskril v soncu, kot bi gledal same bisere. Sonce nas je prijetno grelo in vrh Porezna so že objeli njegovi žarki. Bili smo že utrujeni, a odnehati ne smemo, smo si mislili. Izpod košate smreke prepodimo dva dolgouha zajca, niže doli je spremljal rogati srnjak svojo družico, a nad grebenom Porezna se je oglašala širokokrila planinska ujeđa in čakala na svoj plen. Še zadnji koraki, težki, utrujeni, rdečih lic in veselih oči in — Porezen je naš. Hura, trikrat hura z vrha Porezna! Posedli smo, odvezali nahrbtnike in pomalicali. Marjan je imel stekleničko domačega žganja in tudi jaz sem ga poskusil. Marjan se je pošalil »Da se ne boš prehladil in da boš vedel, kako si hodil pozimi na Porezen.«

Spustili smo se do koč. Bila je zaprta in vsa v snegu. V knjigo spominov v betonski skrinji smo napisali, da je davška odprava osvojila vrh Porezna sredi zime v najhujšem mrazu: »4. januarja 1981, Marjan Jemec in brata Ambrožič osvojili vrh.«

Nato smo se spustili do spomenika in bili trenutek s tistimi, ki so se zadnjo zimo 1945. leta v snegu borili z Nemci in so za našo svobodo darovali življenja.

»Slava jim!« je rekel Marjan in v zimskem soncu je zažarela zvezda na vrhu spomenika. Pogled na Porezen je bil nepozaben. Rodna vas Davča je ležala z raztresenimi domačijami spodaj, na drugi strani dolina Cerkljanskega in druge vasi. Tudi v Baško grapo in vas Porezen je segel pogled. Najlepši pa je bil v daljavi s sončnimi žarki osvetljeni Triglav. Sama lepota.

Zapihal je mrzel veter in posloviti smo se morali. Navezali smo si smuči in kot blisk je šlo v dolino. Srečno smo se vrnili.

Pri Pstinarju smo se odpočili, saj smo bili pošteno utrujeni. Prijazna gospodinja Malka nam je pripravila tople čaj in malico, gospodar Stane pa nam je prinesel šilček lovskega. »Za korajžo,« je dejal.

Napis ob spomeniku na Poreznu

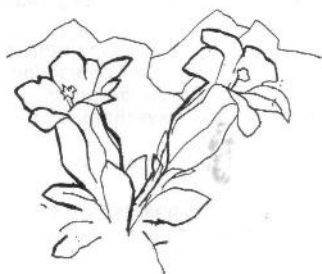
Foto Dokumentacija PV

Kaj kmalu smo bili pri Jemcu. Jemčeva mama nam je dala sok, da smo se odžejali in z Ivanom sva se spustila v Dolino, tako namreč pravijo naši domačiji.

Domači so bili zelo veseli, ker smo se vrnili zdravi in zadovoljni. Pripovedovanja pozno v noč ni bilo konec. Ko sem odšel spat, sem še v sanjah hodil po grebenu Porezna. Bil sem utrujen, a srečen. Spoznal sem, da človek ne sme omagati, ampak mora vztrajati. Nikoli ne bom pozabil veselega trikratnega hura sredi zime z vrha Porezna.

Ko bom dosegel svoj življenjski cilj in prišel do poklica ter zaoral brazde naših njiv, takrat bom zaklical z istimi besedami:

»Hura, trikrat hura, srečen in ponosen sem!«

NA GORI PRIJETNIH PRESENEČENJ

NADA KOSTANJEVIC

»Ne, teta, na Limbarsko goro pa ne, tam je vse zaprto, pa tudi hrib je prenizek in sploh, kaj bi tam?« »I, Dare, ne bodi tako zahteven! Hriba niso znižali, razgleda niso zastrli, vasi vrh gore niso nikamor odnesli, žig pa naj imajo kar sami, zanj mi sploh ni! Ta gora me zanima. Toliko sem že brala in slišala o njej!« Nadja se je tudi pritaknila h debati pa še Teja, pa še Tadeja, pa še Janez, pa še Zorka in Hedi s Podnanosa. Hvalile smo Limbarsko nam neznano goro na vsa usta tako, da je Dare, ki je edini med nami že bil tam, kar obmolknil. »Drugi dan leta pojdemo tja!« smo sklenile. In drugega dne leta sva se z Nadjo na avtobusni postaji prav debelo spogledali — prav sami sva bili. »Greva pa sami, a ne teta? Družbo pa že tam dobimo.« »Tudi če je ne, samo da vidimo to znamenito goro.« Ker me je Dare prestrašil, sem vzela s seboj vse potrebno, celo Argo kocko in daljnogled. Nadja je bila bolj praktična — vse potrebno je stlačila kar v žepe.

Mrzel in prazen je bil avtobus do Ljubljane, oni proti Krašnji pa je bil poln in prijazen. Že v Domžalah nam je padla v oči bolj po planinsko opravljena družina: očka, mamica in osemletni deček. Vprašali smo jih, kje moramo izstopiti za Limbarsko. Veselo so nam rekli, da so tudi oni tja namenjeni, žena da je od tam doma in naju povabili, naj se jim pridružimo. Mož nam je obširno pripovedoval o »rokovnjaškem črnem grabnu«, kjer so včasih razbojniki ropali bogate popotnike. »Isto kot na naši Ravbarkomandi,« je vzdihnila Nadja. Izstopili smo v Krašnji, a si nismo vzeli časa, da bi si ogledali kraj. »Tu, pri transformatorju moramo s ceste. Hodili bomo po prisojnem.« To pozimi sicer ni prijetno, poleti pa je, nas je poučil naš vodnik. »Potoček se imenuje Radomlja.« Ozka brv, nekoliko zmrzla, nas je popeljala čezenj. Tu, kjer je jarek najožji, se začena prijetna gozdna pot, po stelji in snegu, med smrekami in bukvami.

Medtem smo se z našimi sopotniki nekoliko pobliže spoznali. Očka je pek in navdušen planinec, oba z mamico sta odlična poznavalca teh krajev. Deček pa teka sem in tja kot mlad kozliček. »Nikamor od nas, mali, lahko bi srečali kako steklo žival?« Živo sta nam pravila, da so steklo lisico pred nedavnim ubili prav v njihovem sosodstvu. »Ali bo gostišče odprto?« »Odprto, odprto, ženske. Gostišče je že zelo staro, med vojno je bilo uničeno, zdaj pa je spet vse v redu.«

Na poseki smo. Že lahko vidimo proti Moravčam in tudi hribi onkraj doline se nam že kažejo. Mogočne smreke in jelke leže podrte na tleh, veje so polne lepih storžev. Že vidimo cerkvico na vrhu gore in že leže smo na planoti! Tu se odpre razgled na vse strani, na Triglav, Krn, Porezen, Blegoš, Krim, Snežnik, Kum! Pa še cel niz Kamniških, Savinjskih, Julijskih! Pa Stol! Zelenica! Našega potrpežljivega vodnika povprašujemo o bližnjih hribih in gričih. Začel jih je naštevati. Razlagal nam je zgodovino vseh teh vasic, razlagal o slikah in freskah iz teh skromnih cerkva na gričih.

Zagledali smo vrh Limbarske s cerkvijo ob njej. Ob gostišču se sprehaja kužek. »Odprto je! Najprej pojdemo pozdravit gospodinjo!« Vstopili smo v čedno, toplo in zelo urejeno gostišče, ki pa je prazno samevalo. Sprejela nas je v črno oblečena ženska in postaven dvanajstleten deček. Mlajši bratec pa je na veliki kmečki peči bral. Vodnik pozdravi gospodinjo in ob tem ugotovimo, da smo letos prvi obiskovalci.

Je res tako daleč iz Ljubljane, Domžal, Kamnika, Vrhnike? Na Šmarni, na Rašici, na Gobavici se tare ljudi, drug drugemu hodijo po nogah, prerivajo se, polnijo zakajena gostišča, ta lepi kot pa nihče ne obišče? Ali je res tako težko hoditi tisto uro s Krašnje gor? Da, tega mrzlega zimskega dne je tu lepo, kaj pa šele spomladi? Medtem nam je gospodinja prinesla kosilo. Počasi so se začeli nabirati turisti. Dečka sta veselo pomagala mami pri strežbi. Medtem je že poldne in šli smo gledat umetnine v cerkvi. »Največji zvon so hoteli med prvo in med drugo vojno preliti za topove, a so ga ljudje obakrat skrili v gozd. Ta zvon je posebno star! Še Marija Terezija ga je menda darovala! Cerkev je lepo poslikana. Poslikal jo je Matija Koželj pa Valentin Mencinger... Poslovili smo se od dobre gospodinje in njenih prijaznih sinov, poslovili od naših novih prijateljev, ki bodo sestopili na drugo stran. Z Nadjo sva spet sami; spustili sva se kar po »evropski«. Kako je lepa ta Moravska dolina, še danes, ko jo krije nizek sneg in zoprna zmrzal! Ko stopiva s steze na cesto, začne vsa ta reč biti nekoliko bolj »gladka«, hiše v hribu so bolj urejene, čeprav se skoraj vsake drži hlev in gospodarsko poslopje. V Zalogu pri Moravčah si je mladina na zmrzlem bajerju uredila bolj po svoje rekreacijski center: eni se drsajo, drugi se sankajo, pa spet kepajo, po bližnjih gričih se tudi smučajo ali pa kar tako po snegu hodijo. Poceni počitnice...

V Moravče prisopihamo še ob pravem času, da si ogledamo še spomenik Juriju Vegi pa padlim v obeh vojnah, in spominsko ploščo Franu Deteli, in še kažipot h Miklavžu in na Cicelej. Spraviva se v avtobus, še enkrat se ozreva po prijazni dolini, in si rečeva: »Sem se izplača vrniti, pa še druge pripeljeva s seboj!«

Triglav poleti

Foto F. Sluga

PLANINCEM V POPOTNO TORBO: MOJE SREČANJE Z MNOŽICO

FRANC MIHELČ

Seveda mislim na gore, na kaj pa naj bi mislil, ko želim govoriti o svojih srečanjih z množico na planinskih poteh, planinskih kočah in vrhovih.

Pravzaprav gre v tem primeru za čisto konkretne reči, za čisto zaresno planinsko pot, ki drži z Vršiča do Kriških podov; za pravo planinsko kočo, za Pogačnikov dom na Kriških podih in za tako množico, s katero lahko celo klepetáš ali pa se pomešáš mednjo — prav tako tu, na Kriških podih.

Torej dovolj razlogov, da govorim o množici?

Tistikrat sem jih na poti do tja srečal veliko. Bila je na primer večja skupina fantov; bili so v gorah prvokrat. Šli so po »Jubilejni«, se pravi po zračni, zahtevni planinski poti, skozi Zadnje Prisojnikovo okno, ki že samo na sebi vzbuja spoštovanje... Hodili so takorekoč kar na slepo... »Bomo že prišli nekam,« so rekli... Srečal sem mladega fanta v trenerki in copatah in punco, opravljeno skrbno po planinsko. Nesla je zajeten nahrbtnik, fant pa nič in je poleg nje skakljal kot kozliček...

Nazadnje sem se srečal še z množico. V »depandansi« Pogačnikovega doma je bilo kot v čebelnjaku... Tam so zasedli svoje prostore tisti mladi, ki so rekli: »Bomo že nekam prišli...« Pred domom je v megli in vetru posedalo nekako petdeset pa morda tudi več planincev...

V Domu samem pa ni bilo niti koticčka, da bi se preoblekel...

Nazadnje se je le našel, tudi stol se je našel, pa tudi prostor, da smo lahko popili svoj čaj...

Vse je nekako lepo teklo. Čaj si dobil v kuhinji, plačal si pri »šanku«; tam je bila na voljo tud pijača... Kuharica se je ubadala z makaroni in konzervami z mesom pa solato, nekateri so nosili krožnike nekam v jedilnico, tam pa je bil živ žav v slovenščini, holandsčini, nemščini, češčini, prekmurščini, gorenjščini ali pa kar tako v »žargonščini«. Vse se je med seboj solidarnostno pomešalo, vse razumelo...

»Tamle je stol, nahrbtnik je na njem, daj poprosi zanj, kaj boš stala...«

Sem slišal.

»Ne, čakam...«

»A ja...«

Čez čas je fant sam prinesel stol.

»Na, sedite...«

In je brez besed odšel.

Srečal sem oskrbnika... »Kako?« »Preveč je, preveč, nas pa premalo. Samo trije smo...«

»Koliko nas je danes.«

»Je rekord. 203 imam zdajle zapisanih pa še lahko kdo pride... Prostora pa imam za 71... Preveč je, preveč... Pa bo že šlo.«

Ura je bila nekaj pred deveto zvečer. Hiša nabita, na mizah pa priložnostna pijača. Nenadoma se je med vrati pokazal oskrbnik.

»Vse popit, vse pojedst pa spat, tisti, ki imate sobe...«

»Ales trinken ales, esen und šlafen... Ja...«

Videl sem, kako so se pri neki mizi silili s polno steklenico Radenske...

»Drugi pa ven, bomo nosili jogije...«

V desetih minutah je bilo vse prazno, dekleta so pometala, fantje pa so nosili iz gornjega nadstropja jogije...

Vsak si je našel svoj prostor...

Jaz sem ga na peči, drugi na hodnikih, v kopalnici; vsaka površnica je ob devetih imela svojega častilca...

Ob devetih je bilo vse tiho.

Spalo je čez dvesto planincev. Počivalo vsaj, pod streho in razmeroma udobno...

O pitju, popivanju tistikrat ni bilo ne duha ne sluha... Tako sem lani doživel množico v gorah in naenkrat nisem bil več tako črnogled nad vsem tistim, nad čimer tako radi tarnamo.

Gora nam je vendarle ohranila še nekaj tistih plemenitih reči, ki pomagajo, da tudi v množici najdeš kos življenjskega prostora tudi zase, pa čeprav v navidez povsem nemogočih razmerah, kot so na primer v visoki sezoni v gorah...

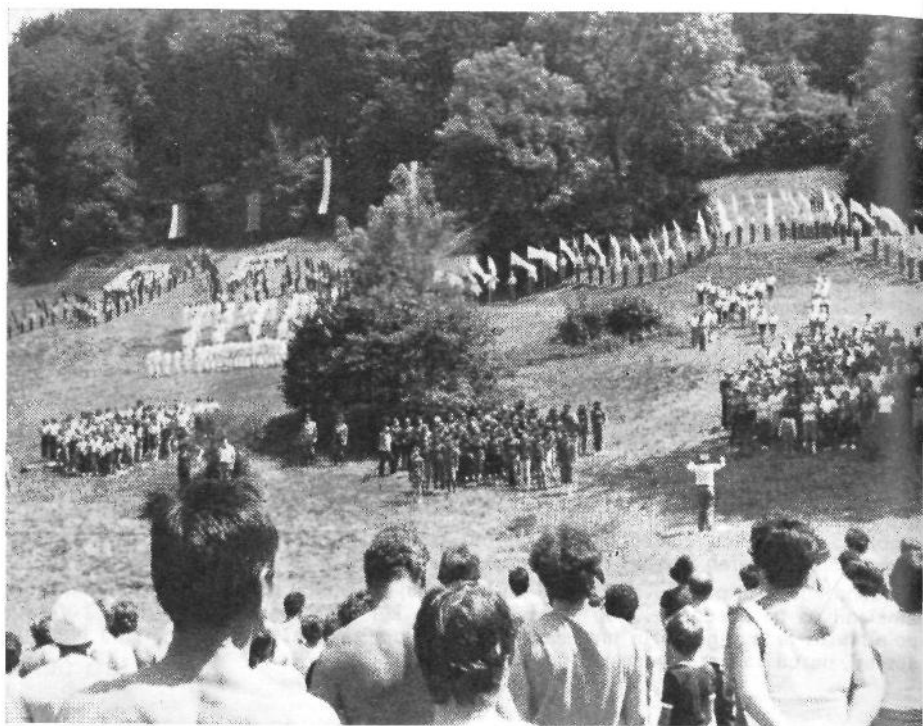
Podobno so mi pripovedovali tisti, ki so bili tedaj na Doliču pri Mariji, na Sedmerih pri Zinki ali pa na Kredarici... In morda se je še kje tako dogajalo s to množico, ki je poleti tako rada v gorah in ima svojo gnečo, svojo zakonitost, ki jo moramo pač spoštovati, ne pa samo — godrnjati nad njo.

PLANINSKI TABOR NA ŠMARNI GORI (14. JUNIJA 1981)

T. O.

Marsikdo me je že vprašal, zakaj sem kot urednik PV in odbornik PD rad povezoval planinstvo s kulturo in prosveto, češ da to resnici vendarle povsem ne ustreza, da ostanimo vsak pri svojem, da ne silimo čez mejo, ki je menda jasno za vselej potegnjena — vsaj med »kulturo in fizkulturo«. Pri tem svojem prizadevanju sem se seveda moral opirati in ozirati na svetovne avtoritete, čeprav sem imel pred očmi tudi staro pravilo »Locus ex auctoritate infimus«, kar bi se po naše reklo: »Na avtoriteto se sklicuj nazadnje« (ko ti zmanjka drugih dokazov in utemeljitev). Ne bojte se, da bom zdaj navajal, kaj pravijo o gorski naravi in o planinstvu taki ljudje, kot so Petrarca, Leonardi da Vinci, Dürer, Rousseau, Goethe — pa še in še — velepomembni ljudje, ki jih svetovna kulturna zgodovina šteje za dejanske utemeljitelje planinstva s tem, da so se njihove ideje o življenju v gorski naravi uveljavile v literaturi, filozofiji in — ne nazadnje — v pedagogiki. Učimo se od narave — po Rousseauju, saj nas narava vzgaja v svobodi, obenem pa svari, da nismo več svobodni, če hočemo v gorah doseči več, kot zmoremo; da je planinstvo življenjska oblika z romantično, avanturistično in obenem vzgojno vsebino, da vzbuja veselje do življenja in s tem do cele vrste vrednot z doživetji, ki človeka sproščajo in s tem osrečujejo. Sprostitev je sama na sebi dobrina, nedvomno nekakšen temelj in vsebina človeške sreče in zadovoljstva.

Take in podobne misli so me spremljale v nedeljo 14. junija, ko sem se sam spuščal s Šmarne gore, te edinstvene ljubljanske sosede, na medvoško stran. Pred očmi mi je ostala — poleg vsega drugega — predvsem »planinska akademija« sredi šmarnogorske hoste. Bil je to zares dobro zasnovan in pomenljiv recital, ki je vrel iz »mile zelenine« tam za šmarnogorskimi sedlom na gornji strani popularne gore. Imenitno izbrano prizorišče — ponuja ga živahno razčlenjena Gora — čeprav je iz doline videti, kot da je narejena »scela«, kot da bi le težko našli v njej nekakšno gledališko vrtačo za to nedeljo, če bi nam že na misel prišla podoba improviziranega antičnega teatra. Najbrž

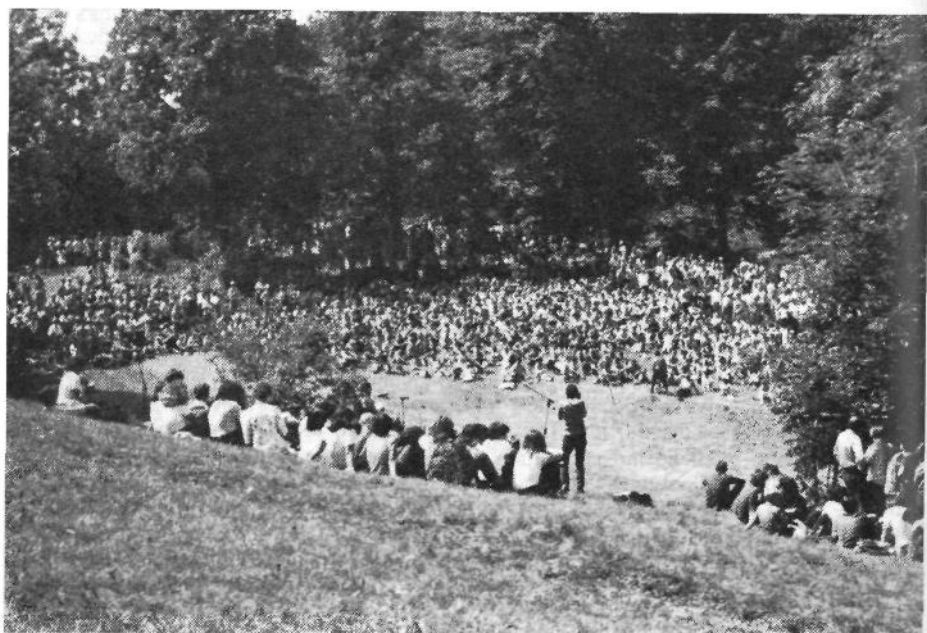

Živa slika: mladina v naravi — izvirna zamisel in izvedba.

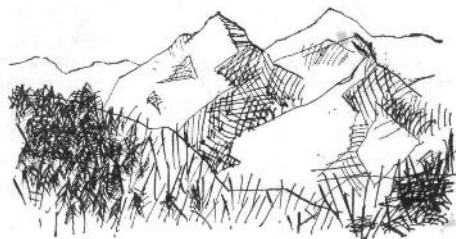
Foto N. Žlebnič

Veliko ljudi na velikem prostoru — vtis planinske sproščenosti.

Foto Roman Robas

gora premore nekaj manjših vrtač, za tisoče planincev, ki so tisto nedeljo prilezli, prisopli in prihiteli na planinski tabor, pa bi le težko »izvrtala« dovolj obširno in globoko. Težko, res, bi se na gori našla dnina ali dnjača, torej tolikšno dno vrtače, ki bi moglo sprejeti tolikšen zbor nastopajočih. Za prizorišče izbrana podolnica (ali podolžnica) s širnimi položnimi nagibi pa je omogočila takšno planinsko kulturno prireditvev, kakršne doslej ne pomnimo. Dobra zamisel o prostoru, ki je omogočil spored brez pavz, brez prihodov in odhodov, je podprla zbranost in učinek, oboje pa je omogočila skrbna, precizna režija, zares dobro izbrani teksti, izraženi in oblikovani barvito, s primernim ritmom in premišljenim tempom. Vse je potekalo, kakor da gre samo od sebe, zdelo se mi je, kakor da program rojeva in uravnava kar sama gora, ki je ponudila pregledno prizorišče in ga ves čas polnila z gozdnimi šumi. Vse je bilo tenkočutno uglašeno za praznično rabo. Zares nas je prevzel ta dosežek žive slovenske besede sredi šmarnogorske hoste. V harmonijo tega dogajanja se je sproščeno in učinkovito vključil slavnostni govornik dr. Marjan Rožič. Kot recitator solist je nastopil tudi član ljubljanske drame Rudi Kosmač, prepričljivo in suvereno, kakor on res zna. Program je oblikoval in vodil Peter Militarov iz Pirnič, prosvetni delavec, poleg tega pa režiser pri »Odru treh herojev« (to so Tine Rožanc, Franc Bukovec in Stane Rozman). S pirniškimi amaterskimi igralci je letos dosegel v daljnem Trebinju prvo mesto v državi in to z igro »Kje je meja«. Imel sem priložnost nedavno videti to predstavo v Pirničah — zares izjemno prizadevanje za resnično kvaliteto, za idealno igralsko sprostitev, za režijsko preciznost, ki se je izkazala res do kraja. Pirniška publika kar ni mogla izploskati svojega priznanja. Predstava je doživela prave ovacije, spontane, prisrčne in obenem samozavestne: »V Pirničah imamo res dober teater.« Res ga imajo: Imajo igralce, ki jih je teater — dober teater — obsedel in imajo režiserja, ki zanesljivo ve, kako se tej umetnosti streže.

Vrh Triglava ob odkritju Planinske poti osvoboditve »Planine Jugoslavije« 4. 7. 1976.
Pot odpira dr. Miha Potočnik, ob njem (levo) stoji predsednik PZJ Božo Škerl

Foto F. Sluga

TROJE SLIK IZ LETOŠNJIH PLANINSKIH VESTNIKOV

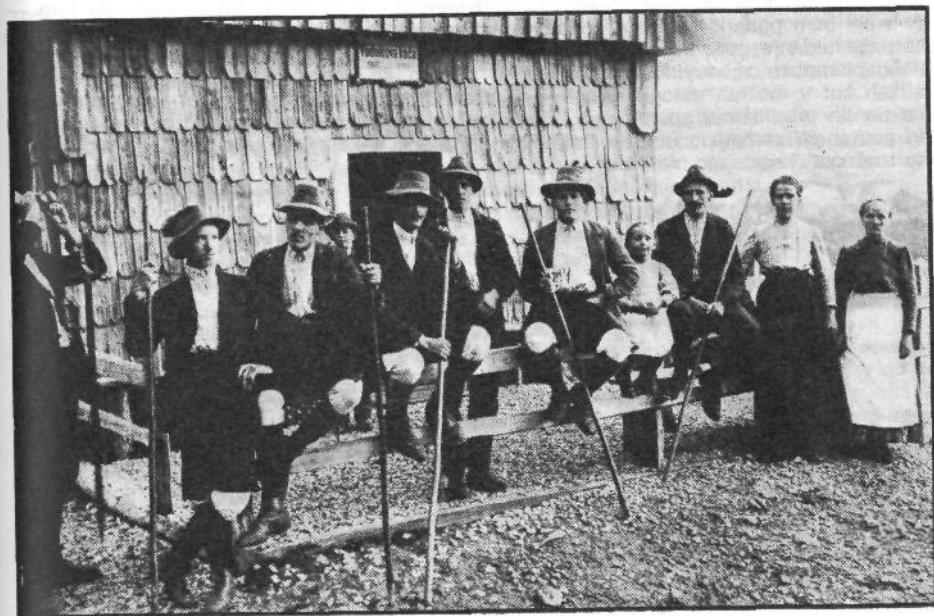
Čas je, da razvozlamo neznanke okoli slik, ki smo jih objavili v letošnji prvi, drugi in četrti številki. Prva fotografija (PV 1/81-1) prikazuje skupino petih planincev in planink na vrhu Tiglava, druga (PV 2/81-53) skupino planincev in planink, ki so se fotografirali pred Vodnikovim domom na Velem polju, tretja (PV 4/81-157) pa spet skupino planincev in planink, slikanih pred neko planšarijo, verjetno na Velem polju. Vse tri fotografije je dal na voljo za objavo Jakob Ciglar iz Maribora. S tem je želel »vzpodbuditi druge bralce, da ne bi podobnih slik in podatkov odnesli v grob, kot se je to, izgleda, večkrat zgodilo«.

Bralce v podnapisih k tem slikam povprašujemo po podatkih, ki bi pomagali razvozlati okoliščine, ko so te fotografije nastajale, ker smo menili, da utegnejo ti podatki koristno rabiti tudi za izpopolnjevanje vsebine planinske zgodovine, želeli pa smo zvedeti tudi za morebitne podatke o osebah na teh fotografijah. Pokazalo se je, da želje vendarle niso bile prezahtevne, saj smo prejeli nekaj kar izčrpnih podatkov, ki osvetljujejo ta vprašanja. Poslal nam jih je Mirko Arh iz Bohinjske Češnjice, pa tudi podatki, ki jih v svojem pismu navaja Frančiška Škrinjar, marsikaj osvetljujejo.

Pa pojdemo najprej čisto na začetek.

Najprej o izvoru fotografij. Mirko Arh v svojem pismu, ki ga je uredništvu poslal v aprilu, ugotavlja, da so te fotografije nastale s fotografskim aparatom, last očeta M. Arha. Ta je aparat prodal prof. Janku Ravniku. Avtor teh fotografij je torej oče Mirka Arha, ki je umrl 26. 3. 1962, rojen je pa bil 28. 9. 1891 in je na fotografiji skrajno levo z daljnogledom v roki (slika številka 2), ali s cepinom v roki, torej drugi z desne (slika številka 3). Mirko Arh piše, da so vsi na slikah »vaščani Češnjice iz Bohinja, katere sem osebno poznal; na vseh posnetkih je tudi očetov brat Martin Arh, umrl 1973«. Arh potrjuje tudi domnevo, ki smo jo napisali k tretji sliki, ko pravimo, da je »po vsej verjetnosti nastala na Velem polju«. Avtor citiranega pisma tudi ve za ime tega stanu, kjer je prebival »majer«, ne pa »planšar«, kot se danes rado imenuje.

Trdi, da pozna na vseh posnetkih moške osebe, ne ve pa za ženske, za katere postavlja verjetnost, »da niso bile priložnostne obiskovalke, temveč majerice na Velem polju, saj si takih podvigov takrat žena ni mogla privoščiti, so pa izključno domačinke.« In

nadaljuje: »Potovanje skupine, ki je na pričujočih fotografijah, je bilo opravljeno verjetno na enem potovaju, ker razpolagam s fotografijami iz okolice Triglavskih jezer in Komne.«

Toliko Mirko Arh.

Iz pisma, ki nam ga je poslala Frančiška Škrinjar (Maribor, 22. 2. 1981) pa lahko razberemo, da pozna vendarle tudi nekaj žensk s teh fotografij. »Druga z desne,« pravi (glej fotografijo številka 2) »je oskrbnica Vodnikove kočice Ivana Grm, zraven nje je njen mož, mala punčka pa njuna hčerka Franica. Tud sedmega z desne poznam (najbrž je izpustila tistega, ki stoji tik ob vratih in očitno tej družbi ni pripadal — op. ur.). To je Arh iz Bohinjske Srednje vasi, za ostale pa vem, mislim, da so Bohinjci« ... V pismu nadaljuje: »Oskrbnica Grmova je bila pozneje na Planiki do druge svetovne vojne. Starejši planinci se je gotovo spominjajo po njeni znameniti beli kavi s smetano. Celo s Kredarice so hodili na zajtrk, samo zaradi njene kave.«

Precej razloženega, na novo znanega, predvsem pa zanimivega, saj — čisto na tiho — te slike in ti podatki oživljajo košček nekdanjega planinskega življenja, je bilo značilno za naše tedanje gore in kaže na živo zanimanje tudi za fotografijo, ki pomaga ohranjati našo planinsko zgodovino. Vendar pa je gotovo še precej nedorečenega tako v teh slikah kot v možnih mnogih drugih še neznanih virih, ki na videz niti niso pomembni, če pa jih predložimo spominu in očesu naših bralcev pa mahoma ožive, se dopolnijo in postanejo zanimivi. Tako kot tile trije primeri, s katerimi smo želeli vzbuditi prav to možnost, in upajmo, da še ni usahnila.

OBČNI ZBOR GORSKIH REŠEVALCEV

V skupščinskem letu PZS smo tudi člani GRS opravili svojo dolžnost in se v lepem številu zbrali na svojem rednem občnem zboru v veliki dvorani ljubljanskega Magistra. Odstotek udeležbe je presegal zahtevano mero, pozdravili pa smo s tudi z gosti, med katerimi so bili predsednik GO PZS tov. Tomaž Banovec, naš častni predsednik dr. Miha Potočnik in predstavnik RSLO SR Slovenije Bojan Ušeničnik.

Postaje in posamezni člani so se z delom komisije in njenih podkomisij lahko seznanili iz izčrpnih pisanih poročil že precej pred občnim zborom ter spoznali, kako obsežno in zahtevno delo opravljamo reševalci, pa tudi to in ono o sebi, česar vselej ne poznamo, pa je dobro od časa do časa obnoviti.

Tako o kadrih v GRS, ki tačas šteje 540 članov in pripravnikov, torej več, kot pred dvema letoma. Porast se ujema z obsegom nalog, saj se tudi število obiskovalcev gora iz leta v leto veča in še ne kaže, da bi se zmanjšalo. Spričo tega je še vedno možnost, da okrepimo organizacijo s kakšno novo postajo ali reševalno skupino in bolj nadziramo naš gorski svet.

Delo in razvoj se v času iztečenega obdobja nista ustavila, novosti je bilo opaziti v vseh dejavnostih. Poudariti velja močan razvoj na področju reševanja s helikopterjem, ki zdaj praviloma opravi že dobršen del reševalnih akcij, skrajša čas posegov in razbremenjuje živo silo. Pomoč Uprave milice pri RSNZ SRS je tu več kot očitna; po vrednosti presega dva milijona, da o moralni opori in opravljenem delu sploh ne govorimo. Letalsko reševanje je na vsej črti napredovalo, letalci-reševalci so opravili izpite in dobili pooblastila, ki so žal z novim zakonom brez veljave, s čimer je spet odprto vprašanje statusa letalcev-reševalcev.

Pogled v statistiko nesreč in akcij kaže, da se je število primerov nekako ustalilo. Število akcij in mrtvih planincev je v dveh poslednjih mandatnih obdobjih skoraj isto, kar dokazuje, da se učinek preventivnega dela krepi.

S področja dela podkomisije za vzgojo velja poudariti ponovno oživljanje republiških tečajev za pripravnike GRS. To je smotno iz dveh razlogov: lajša kadrovske težave v okviru postaj GRS, ki se ponekod bodejo s problemi kljub temu, da imajo svoje inštruktorje. Po drugi strani so osrednje vzgojne akcije najboljšo jamstvo, da v znanju bodočih reševalcev širom po Sloveniji ne bo razlik. Člani in postaje bodo temu morali posvetiti več truda in časa.

Veliko si je prizadevala podkomisija za opremo. Trudi se, da bi nas kar najbolje opremila in nam omogočila uspešno in varno delo. Kljub naporom še marsikaj manjka, tako vrvi, najnovjši vzorci opreme in zaščitna oprema; posebej zamotan problem pa so radijske zveze. Ob dobri pomoči, razumevanju oddelkov za ljudsko obrambo oziroma štabov CZ skoraj vseh slovenskih občin nam je uspelo v začetku minulega leta zbrati sredstva za nabavo majhnih terenskih radijskih postaj iz uvoza. Devalvacija in zapora uvoza sta dobro načrtovano akcijo povsem zaustavila, postaje pa opravljajo posege brez tako zelo potrebnih aparatov. Nekoč smo imeli vsaj preproste »japonke«, ki so že davno odslužile, zato lahko trdimo, da je nabava sredstev za zvezo prva naloga podkomisije za opremo, ki pa je ne bo mogla uspešno rešiti, če ne bo razumevanja in pomoči od zunaj ali pa dogovora z RSNZ SRS.

Zdravniška podkomisija je delovala po utečenih tirih, kar pa ne pomeni, da v metodah ni sodobna in napredna. Njeni člani so močno zastopani med letalci-reševalci, v obdobju povečanega obiska v gorah pa skrbe, da so stalno pri roki za morebitne posege s helikopterjem ali na klasičen način, če razmere ne dopuščajo letenja.

Podkomisija za plazove se je organizacijsko utrdila in uredila po posameznih specialnostih. Skrbela je za nove lavinske pse in vodnike, vzgajala minerje snežnih plazov ter usmerjala mlade planince v študij problematike snega in plazov.

Njena prvenstvena naloga v bodoče bo, da se bolj posveti ustanavljanju komisij za varstvo pred snežnimi plazovi v KS in občinah, kar naj bi opravila ob ustreznih ukrepih postaj GRS in področnih organov CZ.

Iz vsebine razprav tovarišev, ki so se priglasili k besedi je odsevala problematika radijskih zvez. Slišali smo težnjo po tečajih v stalnih, vnaprej dogovorjenih rokih, kar bi olajšalo prijavljanje in bi zagotovilo udeležbo. Glede virov financiranja je bilo slišati misel, naj bi ti bili stalni in sistemsko urejeni ter zagotovljeni z zakonom, ne pa zgolj plod osebne iznajdljivosti načelnikov.

Spričo pogostih razprav o možnostih profesionalizacije GRS je bilo večkrat poudarjeno, da je GRS prostovoljna služba v okvirih planinske organizacije. GRS misel na profesionalizacijo odklanja in hoče še naprej ostati amaterska organizacija. Tako stališče samo ni dovolj, iti je treba v korak s časom ter urediti organizacijska vprašanja in predpise tako, da bo delo reševalcev nemoteno in sistemsko zagotovljeno. Pojavlja se vprašanje zakona, pa naj bi bil to zakon o GRS ali širši, lažje uresničljivi zakon o varnosti v gorah, v katerem bi tudi GRS dobila svoje mesto.

Zagotoviti je treba, da se bodo reševalci ukvarjali zgolj s problemi reševanja, da jim ne bo treba skrbeti za sredstva in se bosti z materialnimi problemi, z vprašanji nadomestila osebnega dohodka v času, ki ga prebijejo na akcijah, šolanju ipd. Razprava in misli udeležencev so samodejno vodile k zaključku, da GRS tesno sodeluje z ustreznimi republiški organi, zlasti z UNZ, CZ, JLA in TO, z zavarovalnicami.

Predstavniki RSLO SRS oziroma CZ je pravilno nakazal, da je »o vlogi in pomenu GRS v CZ in SLO odveč razpravljati« in da je »GRS že dolgo družbeni subjekt, ki je sestavni del našega sistema«. CZ je in bo še naprej finančno podpirala GRS, bodisi na občinski, bodisi na republiški ravni in to pri vseh tistih programih, ki so zanjo zanimivi. Govornik je poudaril, da »je treba urediti financiranje GRS tako, kot je to urejeno za druge podobne dejavnosti«. Rečeno je tudi bilo, da si ob naravnih in drugih hujših nesrečah CZ mnogo obeta od GRS, ki je edina sposobna reševati iz visokih stavb. Spomnil se je deleža, ki ga daje naša GRS drugim republikam in pokrajinam, ter pozval zbor, da to prenašanje znanja in izkušenj ohranimo tudi v bodoče.

Predsednik GO PZS je izrazil zadovoljstvo planinske organizacije nad delom in uspehi GRS ter primaknil, da si je ta z delom družbeno priznanje in status že pridobila. Opozoril je, da pravni status lahko prinese tudi nezaželene posledice.

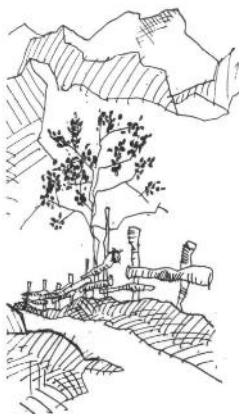
O problemu zvez je menil, da te potrebuje tudi planinska organizacija kot celota in da bi bilo potrebno ustvariti enoten sistem.

Razpravi in razrešnici je sledil predlog za člane nove komisije in podkomisij. V primerjavi s stanjem v prejšnjem obdobju ni sprememb razen te, da je dosedanjega tajnika komisije, inž. Danila Škerbineka, ki ga čakajo druge dolžnosti, nasledil mladi Andrej Graseli iz Ljubljane. Dosedanjemu tajniku gre nedvomno zahvala za vestno opravljeno prostovoljno delo v obdobju več kot deset let, novemu možu v ekipi in vsem izvoljenim pa željo, da bi uspešno prijeli za delo in se zagrizli v probleme, ki jih — kot kaže — ni malo. Misel dosedanjega in novega načelnika tovariša Bineta Vengusta ob sklepu srečanja glede dela v prihodnje je bila jasna:

Opravljali bomo naloge, ki smo jih premišljeno sprejeli v petletnem načrtu za obdobje 1981—1985 ter upoštevali vse napotke zbora. Skrbeli bomo za boljše sodelovanje z nosilci javnega obveščanja, krepkeje sodelovali z GRS sosednjih republik in pokrajin in — ne nazadnje — kar se da dobro opravili letošnji občni zbor in zasedanje podkomisij IKAR v Bovcu ter proslavo 70-letnice GRS prihodnje leto v Ljubljani.

Zahvalil se je tudi za izkazano zaupanje in je dodal željo in poziv »za pomladitev vodstev komisije, podkomisij in postaj GRS. Mlajšim kadrom pa je treba omogočiti, da prinesejo v organizacijo nove zasnove in moči«.

Pavle Šegula

Čestitke Sergeju Kraigheru

Tudi bistriški planinci so z veseljem sprejeli vest o imenovanju tovariša Sergeja Kraigherja za predsednika predsedstva SFRJ in mu med prvimi naslovili telegram s čestitkami in dobrimi željami za uspešno delo.

Tovariš Sergej Kraigher je namreč del svoje mladosti preživel tudi v Ilirski Bistrici in bil aktiven v vrstah športnega podmladka. Njegov oče pa je bil vrsto let po prvi svetovni vojni tudi tajnik ilirskobistriškega planinskega društva in kot je razvidno iz tedanjih zapisnikov, je bil vnet zagovornik potrebe, da se pod vrhom Velikega Snežnika postavi planinska postojanka.

Zlati žebjiček na društvenem praporu, ki ga je ob razvijanju prapora podelil tovariš Sergej Kraigher, priča, da je pri Kraigherjevih le vedno živ spomin na ta čas.

Pravna. monica, 22. 5. 81

Članom
Planinarskega društva
Ilirska Bistrica

Najtopleje se vam zahvaljujem za iskrene čestitke in dobre želje ob moji izvolitvi za predsednika Predsedstva Socijalistične Federativne Republike Jugoslavije.

S lepimi pozdravi in najboljšimi željami,

Kraigher Ljubi

*Prohorov jean obil' stadi' voi prator
si Tatoroga orbu. Tator'sa to - mogljina Rodu*

društvene novice

EMIL HERLEC-MILČ — 50 LET

50 let pomeni za alpinista in gorskega reševalca poseben življenjski jubilej. To velja tudi za Milča, saj se je v svojem življenju premnogokrat srečeval s tveganjem in — srečo. Njegova pot v gore se je začela v letu 1939 in se je nadaljevala s polno vneto v letu 1946. To leto je tudi rojstno leto kranjske GRS, katere ustanovni član je bil tudi Milč. Okusil je tisti pravi alpinizem, alpinizem, ki se je razvijal v skromnosti, ob pomanjkanju opreme, skratka alpinizem, kot se je lahko razvijal v razmerah, kakršne so po vojni pač bile. Krutost gora je spoznal ob smrtnem padcu brata Franka v Mlinarici leta 1948. Milča ta tragedija ni mogla odvrtiti od tega, da ne bi nadaljeval vzponov, saj je za tisti čas in za alpinistični odsek v Kranju preplezal nekaj najzahtevnejših zimskih smeri: V Travniku Lipovec—Jesih, potem je prišla na vrsto Herletova, Skalaška, smeri v Špiku, I. ponovitev raza Jalovca, zimska

v Mojstrovki, druga ponovitev Jugovega stebra...

Sreče, da bi se bil udeležil velikih alpinističnih potovanj, ni imel, razen te, da se je s kranjsko odpravo povzpел na vrh afriškega kontinenta.

Njegova aktivnost se je vse bolj uveljavljala na področju gorskega reševanja, v društvenem delu pa tudi na družbenopolitičnem področju. V letu 1967 se je pojavil kot prvi reševalec, ko so uvedli helikoptersko reševanje, in tako je danes v tem pogledu strokovno povsem usposobljen. Z zaposlitvijo v PD Kranj pa se aktivno vključuje v upravljanje, vzdrževanje in izgradnjo planinskih objektov, ko je zelo veliko prispeval z osebnim angažiranjem pri gradnji zavetišča GRS na Krvavcu, ki sta jo organizirala skupaj s pokojnim Gozdom Zavrnikom.

Če bi želeli nanizati vsebino in obseg njegovega celotnega dela v planinstvu od idej do funkcij v UO PD, postaji GRS, PZS,

Emil Herlec

DPO, bi bila to kronika izredno uspešnega planinskega delavca. Tako v teh nekaj vrstah le navajamo nekaj bistvenih Milčevih planinskih delovnih značilnosti, ki so pomagale dograjevati planinstvo pri nas. Ob tem še »mladem« jubileju čestitajo Milču kranjski planinci in gorski reševalci!

Franc Ekar

RUŠKI PLANINCI SO PRAZNOVALI (Ob 80-letnici društva)

Med 5. 6. in 7. 6. 1981 so pohorski planinci iz Ruš praznovali 80-letnico PD Ruše; društvo je bilo ustanovljeno leta 1901 kot podravska podružnica slovenskega planinskega društva. Njena naloga je bila širiti planinske ideje ter narodnostno razgibati od Pohorja, čez Kozjak in čez Boč do Slo-Podravje v njegovem hribovitem predelu venskih gorc.

V petek, 5. 6., je bilo v domu kulture v Rušah predavanje Frančka Vogelnika »Zgodovina planinstva v Rušah«. Predavanje so spremljali diapozitivi. Po predavanju so se spomnili preminulih zaslužnih ruških planincev. Ponesli so vence na gro-

bove ustanovitelja in prvega predsednika PD Ruše Davorina Lesjaka, Jerneja Črnka, Toneta Auerja, Franca Staneka, dr. Adolfa Zorca in Janka Glazerja, pesnika pohorskih gozdov in frat.

V soboto, 6. 6., so v spomin prvega organiziranega množičnega izleta 1902. leta v pragod Šumik organizirali množičen izlet iz Ruš po dolini Lobnice na Bajgota ter čez Žigartov vrh na Ruško kočo. Zvečer je bilo pri Ruški koči kresovanje.

V nedeljo, 7. 6., je bila pri Ruški koči osrednja proslava. Pred proslavo so bila tekmovanja ter predstavitev veččin, v katerih so sodelovali v spretnostnih pohorski gozdarji, lovci, strelci ter lobniški kovači. Slavnostni govornik, predsednik PZS Tomaž Banovec, je čestital PD Ruše za ta pomembni jubilej ter visoko ocenil minulo delo. Predsednik SO Maribor Rafael Razpet je izročil dolgoletnemu predsedniku in sedanjemu častnemu predsedniku PD Ruše Josipu Teržanu državno odlikovanje »Red republike z bronastim vencem«; prejel ga je za dolgoletno neutrudno, nesebično in požrtvovalno delo na planinskem in družbenopolitičnem področju. PD Ruše je ob svojem jubileju prejelo tudi družbeno priznanje — listino občine Maribor za izredne zasluge in dosežene uspehe, ki ga je s svojim delom ustvarilo občini Maribor in širši družbeni skupnosti.

Na slovesnosti je predsednik PZS izročil zaslužnim ruškim planincem odlikovanja PZS. Zlati planinski znak sta prejela Rafael Razpet in Vanč Potrč. Srebrni planinski znak so prejeli Pavel Jurič, Julij Jurše, Srečko Šarh, Stanka Dvornik, Jože Dvornik, Ivan Frangež, Milan Eigner, Hinko Rebernik, Edita Bečan-Jurše, Drago Jurše, Peter Blažki, Franc Hribernik in Nikolaj Savicki. Bronasti planinski znak so prejeli Stane Poglajen, Julčka Petrič, Jože Petrič, Leopold Šporin, Darko Juhart, Franc Jurše, Andrej Vovšek, Ferdinand Auer, Lidija Kramer in Franci Jamnik.

Predsednik PD Ruše Pavel Jurič je odkril spominsko obeležje na mestu, kjer je bila leta 1907 zgrajena stara Ruška koča, prva slovenska planinska postojanka severovzhodne Slovenije.

Na proslavi so se spomnili tudi padlih pohorskih partizanov-planincev. Ponesli so venca na mesto poslednjega boja legendarnega Pohorskega bataljona pri Treh Žebljih ter k spomeniku padlim partizanom-planincem, ki je pri Ruški koči.

Osrednjo proslavo so popestrili z bogatim kulturnim programom oktet Marles, člana SNG Maribor Angelca Jenčič-Jankova in Peter Ternovšek ter godba na pihala Tovarne dušika Ruše.

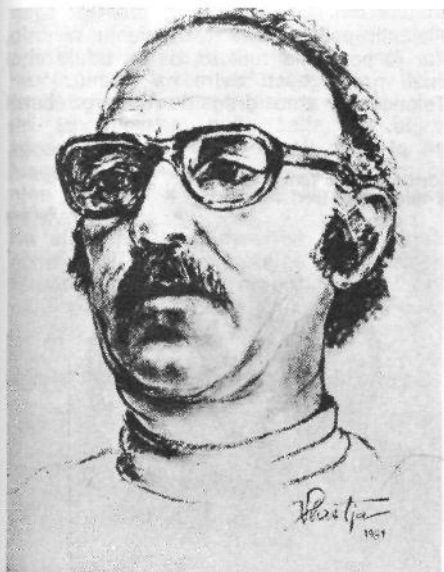
Po končani osrednji slovesnosti je bilo na travniku pred Ruško kočo srečanje planincev in sicer ob zvokih pohorskih muzikantov — bratov Klančnik.

J. P.

Bil sem:

vojak
slikar
ilegalec
diplomat
fotoreporter
publicist
pedagog
televizijski snemalec
medicinski strokovnjak
filmski producent
mednarodni mojster fotografije

Imel takrat bi zadnjo željo,
da stal na strmi bi pečini,
kjer gnezdiijo galebi,
da gledal bi,
kako v škrlatu sonce tone,
na pot brezkončnega vsemirja,
da pesem bi morja poslušal,
ki v steno pod menoj
valovlja ples umirja.
Potem v globine nedosežne
bi treščil čašo svojega življenja,
s ponosom, brez grenkobe
in mirno, brez trpljenja.

Vlastja Simončič — 70 let

OBČNI ZBOR PD KRANJ

V aprilu 1981 je bil redni občni zbor planincev PD Kranj.

To društvo predstavlja celovito obliko v organiziranosti vseh planinskih področij, ki se združujejo v 9 odsekih, 38 sekcijah po šolah, delovnih organizacijah in krajev-

nih skupnosti. Posebej pomembna je postaja GRS s 60 člani, ki pokrivajo tudi helikoptersko reševanje, lavinsko smer in klasično osnovno smer gorskega reševanja. Alpinistični odsek na osnovi rezultatov in kvalitetnih vzponov prav tako spada v mednarodni vrh. Omeniti je treba tudi odsek za planinska pota, ki ima v oskrbovanju skoraj 200 km potov, nadalje odsek planinskih vodnikov, ki združuje skoraj 40 usposobljenih vodnikov, ki aktivno vodijo trajno zasnovano akcijo pohodov ob sobotah in nedeljah pod geslom: »Vsi občani hodijo v gore.« Gospodarski odsek kvalitetno oskrbuje in upravlja tri planinske objekte, bivak in zavetišče, dve žičnici-vlečnici na ledeniku pod Skuto in dve tovorni žičnici.

PD Kranj združuje 4000 članov (letna registracija) od cicibanov do upokojencev; v evidentiranju, to je s plačano članarino v razdobju dveh do treh let pa je število skoraj 15 000.

Društvo aktivno sodeluje z DPO, TKS, JLA, UNZ in DO.

Redna letna konferenca je zajemala aktualne teme, ki so že dalj časa navzoče, vendar tokrat na tem zboru podane s strani delegatov in sprejete s sklepom članstva: Delegat Zvone Černe:

1. PD Kranj predlaga PZS, da glede finančnih bremenitev društev uvede v svojem statutu sistem dogovarjanja in ne odločanja. Višina bremenitev mora biti prilagojena finančnim možnostim društev, predvsem pa predloženim programom, za katere se društva dogovorijo, da jih je potrebno skupaj financirati.

2. PD Kranj predlaga PZS, da se vsa društva, ki gospodarijo z visokogorskimi postojankami in imajo v svojem sestavu postajo GRS, oprosti prispevka za GRS in PVP.

Delegat Franc Rakovec — pravila društva: Usklajena so bila obstoječa pravila s spremembami, dopolnitvami in razširitvijo dejavnosti, poseben poudarek pa je bil dan relacijam dogovarjanja in samoupravnega odločanja.

Delegat Igor Kloar — članarina:

Na osnovi množičnih pripomb planincev, da je članarina previsoka, kakor tudi, da prispevne stopnje, s katerimi je društvo postavljeno pred dejstvo, niso v skladu z zakonom o društvih, kakor tudi ne s pravili društva. Predlog je bil celo, da se članarina ukine, oziroma vsaj uskladi s sprejemljivimi načini sprejemanja, kajti nobena skupščina PZS ne more s formalističnim glasovanjem in seznanjanjem... Delegatsko vprašanje je bilo tudi o zbranih sredstvih za Kredarico oziroma zastali akciji, kajti Kranjčani so zbrali le nekaj sredstev in se tudi vključili v ostale aktivnosti v zvezi s tem. Predlagano je bilo, da bi dali informacijo v sredstva javnega obveščanja, kajti taka množična akcija, če zastane, ima za posledico nezaupljivost v

naslednje akcije in to škodi celotnemu planinstvu.

Aktivnosti in rezultati, ki jih društvo dosega, od urejenih društvenih prostorov do množičnih akcij, pohodov, tradicij NOB, vzdrževanju dveh lastnih transverzal, deluje tudi na drugih področjih telesne kulture, civilne zaščite..., se predvsem odražajo v neposrednem delu, operativi in fizičnem soočanju.

Ob tem je morda pomanjkljivo izpeljano delo, da PD Kranj ni dovolj razvilo aktivnosti priznanj za tako delo in rezultate, kar bo treba nujno nadomestiti.

Na zboru so bile tudi volitve, katere so zavzele smer, da bi čimprej prišli do kolektivnega vodstva. Za mandatno dobo dveh let so bili izvoljeni:

- za predsednika Franc Ekar,
- za podpredsednika Franc Rakovec in Franc Benedik in
- za tajnika Emil Herlec;
- za predsednika odbora samoupravne kontrole Stane Gantar,
- za predsednika častnega razsodišča Stane Boštjančič.

Zaključne smernice zajemajo stališča o nadaljnji krepitvi medrepubliškega sodelovanja kakor tudi na mednarodnem področju, še posebej z zamejci. Nadaljevati je treba tradicijo uspešnosti, nekajkratno ovrednotenje dotiranega dinarja in se vključevati v splošne krepitve samoupravne socialistične ureditve in v stabilizacijska prizadevanja.

Franc Ekar

REPUBLIŠKO ORIENTACIJSKO TEKMOVANJE

Dne 12., 13. in 14. 6. letos je bilo v Črnem vrhu nad Idrijo slovensko planinsko orientacijsko tekmovanje. Udeležilo se ga je 9 članskih, 16 mladinskih in 16 pionirskih ekip.

Tekmovalci smo bili veseli dobre organizacije, ki je bila na skrbi MO PD Idrija.

V Pirnatovi koči na Javorniku so nam prijazni domačini nudili vse ugodje in skrbeli, da smo se počutili kakor doma.

O izrednih lepotah kraja v širši okolici Črnega vrha smo se tekmovalci prepričali v teh treh dneh, ko smo hiteli od KT do KT. Žal ni bilo dovolj časa za opazovanje lepega, s floro bogatega kraja, saj smo bili na tekmovanju.

Tekmovalna steza je bila zelo dobro pripravljena.

V lepem vremenu naš trud ni bil zaman, saj smo bili z rezultati zadovoljni prav vsi, nekateri z malo manj, drugi z malo več športne sreče. Posebej smo bili veseli, da smo kos takim nalogam, ki v konceptiji SLO pomenijo veliko.

Prav v teh krajih so v NOB bili hudi boji in prav je, da smo tudi mi s tem pohodom počastili spomin na naše slavne minule dni.

Fizičnih poškodb na tekmovanju ni bilo, kar je pomenilo tudi to, da so udeleženci znali premagovati ovire na terenu.

Tekmovalci smo drug do drugega čutili

Predstavniki štirih poveljnih obdobij PD Kranj: 1946—1947 Črtomir Zorec (drugi z desne); 1947—1967 Franjo Klojčnik (drugi z leve); 1969—1972 Ciril Hudovernik (prvi z desne); 1972—1982 Franc Ekar (prvi z leve)

Foto F. Perdan

tih spoštovanje, saj smo bili vsi brez izjeme deležni izrednih naporov.

Veseli smo uspehov tudi mladinskih in pionirskih ekip, ki so imele prav tako zahtevne naloge in so jih tudi uspešno rešile.

Ob tem tudi ugotavljamo, da imamo dober kader, tako za organizacijo tekmovanj, kot tudi za izpolnjevanje nalog na tem področju.

Škoda je le, da na tem prvenstvu ni bilo še več ekip iz drugih PD, saj je važno sodelovanje in nabiranje dragocenih izkušenj. Ko smo bili prosti, smo se med seboj spoznali, se sprljateljili in dogovorili za sodelovanje v prihodnje.

Anton Ajster

TRI NOVICE IZ ZASAVJA

PD Hrastnik in Dol pri Hrastniku sta ob 40-letnici OF dne 26. 4. 1981 pred muzejem revolucije v Hrastniku z lepo pripravljeno slovesnostjo odprli občinsko »Pot spominov na NOB«.

Pot se vije po nekdanjih kurirskih poteh in predstavlja zaključeno traso, ki povezuje vse domačije, pomembne za NOB, kakor tudi spomenike iz tega obdobja. Tako smo s primernim vodičem in karto žepnega formata (tiskano v 2000 izvodih) zagotovili, da bodo ponovno oživele nekdanje kurirske-partizanske poti in tudi območja, ki so v tem delu Slovenije v NOB predstavljala borbem glavno oporo.

Pri izpolnjevanju naše želje, da bi to zgodovinsko pot spet oživel, nam je pomagalo OZB NOV Hrastnik, predvsem pa njen predsednik — prvoborec Maks Jakopič-Jur.

Na slovesnosti ob otvoritvi se je zbralo dosti ljudi, borcev, mladine in predvsem planincev, ki so z 17 prapori tudi kot prvi odšli na pot proti Kalu in Goram. Sloves-

nosti so se udeležili tudi najvidnejši predstavniki družbenopolitičnih organizacij in združenega dela Hrastnika in Dola.

* * *

Dne 10. maja 1981 so planinci pobratenih PD iz Dola pri Hrastniku, Rašice in PD JLA »Sutjeska« opravili pohod vzdolž po kurirski poti Polhograjskih Dolomitov. Pohoda se je udeležilo 71 planincev iz teh pobratenih društev, s čimer je bila opravljena ena izmed skupno načrtovanih akcij.

Vzdušje na poti je bilo enkratno. Posebej navdušeni so bili nad doživetji naši pobratimi iz PD JLA »Sutjeska« s svojim predsednikom generalom Alujevičem.

Organizacijo je vodilo PD Rašica, za preseenečenja pa so poskrbeli člani PD Dol pri Hrastniku. Po 7-urnem pohodu so vsi udeleženci prejeli pred brunarico na Osovniku zaslužene značke za prehojeno pot.

Utrujeni smo se zvečer razšli v Ljubljani z obljubo in dogovorom, da se bomo na takih skupnih akcijah še srečali.

* * *

Leto je bil že peti zbor Zasavske planinske mladine in sicer od 16. do 17. 5. 1981 na Jančah. Prvi dan so se planinci pomerili na zelo zahtevnem, vendar dobro pripravljenem orientacijskem tekmovanju. Največ uspeha so že po tradiciji poželi mladi planinci iz Brežic, ko so osvojili tudi letošnji pokal. Udeležba na tekmovanju je bila kvalitetna in množična, saj je izpričala obrambno sposobnost in pripravljenost. Drugi dan zбора je bil posvečen zaključni prireditvi z bogatim kulturnim programom, ki ga za vsakoletno prireditev pripravijo vsa društva, vključena v MDO. Nad 600 mladih planincev je tako manifestiralo svojo ljubezen do domovine in pripadnost Titovemu izročilu.

Brežiški tekmovalci na Jančah

Litijski planinci, letošnji gostitelji zбора, so se tudi tokrat izkazali kot odlični organizatorji. Slavnostni govornik na zboru je bil predsednik MDO tov. Drago Kozole.

ki bi zaslužila, da jih omenjamo. In prav gotovo je res, da bi o teh akcijah v PV lahko več pisali, kot pišemo.

Anton Ajster

MLADI PLANINCI NA ORIENTACIJSKEM TEKMOVANJU NA JANČAH

16. maja 1981 je PD Litija organizirala akcijo v orientaciji, v kateri so sodelovala tudi nekatera PD iz Zasavja in Posavja. Sodelovalo je 15 pionirskih, 5 mladinskih in 4 članske ekipe. Tekmovalci so bogatejši še za eno preizkušnjo te vrste. Na zahtevni tekmovalni stezi so udeleženci lahko prekusili sposobnosti in znanje.

Planinci smo že sicer redkobesedni, včasih pa je vendarle treba o tem in onem spregovoriti.

Pri nas je veliko planincev, ki so sposobni izpeljati zahtevne terenske akcije, vendar pa ugotavljajo, da te sposobnosti še zmeraj premalo uveljavljajo zlasti v okviru SLO. Prav ti ljudje bi lahko sestavljali posebne skupine vodnikov-terencev, s katerimi bi prav gotovo mnogo pridobili.

Planinska društva po vsej Sloveniji razvijajo recimo orientacijo, pohodništvo in življenje v naravi itd. Naj naštejemo le nekatera PD — Idrija, Radovljica, Kranj, Ljubljana, Maribor, Žalec, Celje, vsa Zasavska PD — tja do Brežic, in prav gotovo so še,

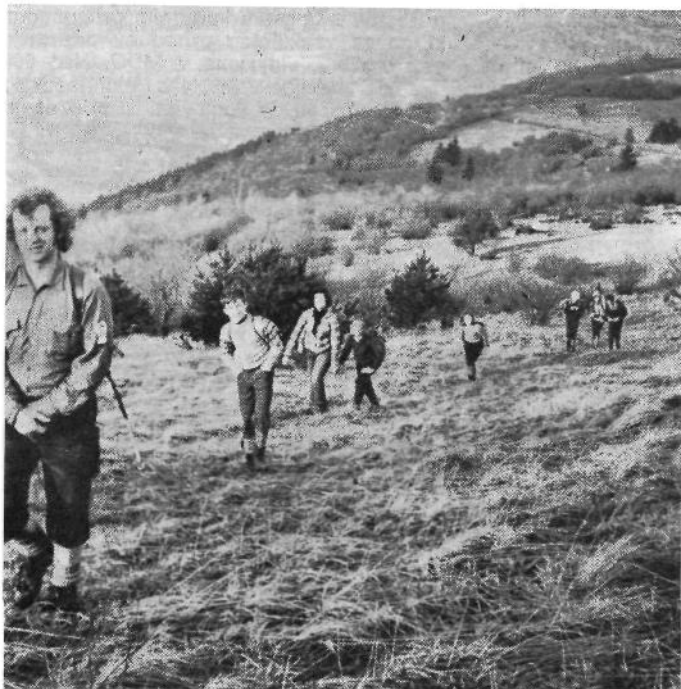
IZ DELA MO PD VRHNIKA

Mladi na Vrhniki so v planinskih pionirskih vrstah po daljšem premoru spet začeli pridno delati. Tako so letos od 8. 4. do 27. 5. organizirali IV. planinsko šolo. Udeleženci so poslušali predavanje o liku planinca in o organizaciji planinstva; predavanje so popestrili diapozitivi z izletov in taborov MO. Ogleдали so si tudi pisarno društva, nekateri udeleženci PŠ pa so se začeli redno udeleževati sestankov MO. Zdaj že z vso vnemo razpravljajo o 17. planinskem taboru, ki bo v Podljubelju.

Že v soboto 11. aprila je bil prvi izlet na Slavnik, kjer so v »Mirkovi kuhinji« skuhal tudi čaj. Tako so mladi planinci-pionirji spoznali, da lahko v hribe neseš celo kuhinjo. K temu je sodilo predavanje o prehrani, o higieni in o izboru živil in seveda o varstvu okolja.

Nato so se zvrstila predavanja o zgodovini planinstva, spoznavanju gorstev, gorniškem izrazoslovju, prvi pomoči in o skrbi planincev za planinska pota.

Najbolj vztrajni so se z Borisom povzpeli na Ratitovec, čeprav je bilo slabo vreme. Gore je pač treba spoznati v vsakem vremenu, ne samo tedaj, ko so najprijaznejše.

Vrhniška planinska šola na terenu

Na vabilo vodje PŠ se je odzvala Slavica Lesica, inštruktorica za VN iz Ljubljane. Uživali so ob lepih diapozitivih, ki so prikazovali planinsko cvetje in živali. Opozorila je tudi na varovanje gorske narave, ko je mogoče še vedno slediti barbarizmu na nekaterih planinskih poteh.

Seveda so se slušatelji najraje udeleževali izletov. Za cilj so izbirali različne vrhove in tako so za »spoznavanje« Kamniških Alp izbrali kar dva vrhova.

V nedeljo 10. maja so bili na Konju, seveda so se spet okrepili z Mirkovim čajem. Na zaplatah snega so prikazovali večšine hoje po snegu, varovanje, vravno ograjo, uporabo opreme. Med borovci na vrhu Konja pa so poslušali predavanje o nevarnostih v gorah.

Čez nekaj tednov pa so zrlji v Kamniške planine z Raduhe. Nekateri so bili prvič nad 2000 m in prvič na tako dolgi in zahtevni turf, vendar so bili zadovoljni, ker so te napore zmogli.

Najbolj zanimivo pa je bilo v plezalnem vrtcu v Močilniku; tam so poslušali predavanje o opremi in o gorskem svetu. Uspelo jim je postaviti šotor in bivač, kljub dežju. Nekaj se jih je naučilo tudi vozlanja, nekaterim pa bo vaja še potrebna.

Izredno zanimivo je bilo predavanje o delovanju GRS; imel ga je gorski reševalec Vinko Mlinar.

Veliko pozornost so posvečali orientaciji, ki je udeležence najmanj privlačila. Organizirali so orientacijski pohod Žiri—Vrhnika, čez Goropeke in čez Vrh nad Rovtami. Potem so bili nekateri celo tako navdušeni, da bi radi videli, ko bi ustanovili orientacijsko ekipo.

Seveda ni manjkal izlet v Karavanke. Odločili so se za cvetočo Golico. Med potjo so ob žuborenju potočka poslušali bodočega geografa Tomaža, ki jim je odkrival skrivnosti ozračja in vremenskih pojavov. Za zaključek PŠ so se odločili še za skok v Julijske Alpe. Spoznavali so skrivnostno lepoto Zlatorogove dežele.

PŠ je uspešno zaključilo 35 slušateljev; z nekaterimi se bodo videvali ob četrtkih in sestankih MO, z drugimi pa na izletih in taborih.

Planinsko šolo so vodili: Vilma Purkart (vodja), Mirko Malneršič (tehnični vodja), Livija Lah (tajnica PŠ), Beta Dežman (mentor planinske vzgoje).

Zahvaljujejo pa se Slavici Lesici in Vinku Mlinarju za pomoč pri izvedbi vrhniške planinske šole, še posebej pa požrtvovalni mentorici Beti Dežmanovi.

Vilma Purkart

PLANINCI NA OŠ GUSTAV ŠILIH POROČAJO

Na »OŠ Gustav Šilih« v Velenju ima planinski krožek že več kot 20-letno tradicijo. Vanj so vključeni učenci od 3. do 8. razreda. Letos šteje 98 članov.

Planinci 2. razredov hodijo po Šaleški poti in se na njej uvajajo v planinske pohode, se urijo v vztrajnosti in vzdržljivosti. Letos bo to pot predvidoma prehodilo 30 planincev. Mladi planinci se letos bili na tehle izletih:

6. septembra so bili na Obirju, 14 planincev, 13. septembra na Ojstrici, 12 planincev, 20. septembra na Rogli in Klopnem vrhu, 38 planincev, 4. oktobra na Grmadi, 43 planincev, 13. februarja so šli Po poteh XIV. divizije, 42 planincev, 11. aprila letos so obiskali Lisco, Lovrenc, 31 planincev, 17. maja Travniki, 18 planincev, in 30. maja Kum, 24 planincev.

Za zaključek Šaleške poti pa imajo v načrtu še izlet na Uršljo goro. Udeležili so se tudi pohoda v Skorno, ko so tam odkrili spomenik; sodelovali so pri sprejemu štafete mladosti in v prvomajski bakladi. Najbolj vztrajnih 15 planincev bo letos dobilo bronast znak »Pionir-planinec«.

8 pionirjev planincev je uspešno opravilo planinsko šolo.

Planinci 8. razredov pa pomagajo mentorju pri vodenju posameznih izletov. Zanje bomo v počitnicah organizirali petdnevni pohod v Karavanke.

Mentorici:

Hajda Podgoršek
Anica Podlesnik

KLUB PLANINCEV

Konec lanskega leta so v prostorih PD Kranj z udarniškim prostovoljnim delom članov PD adaptirali tako imenovani cvetlični vrt v planinski društveno čitalnico in jo preimenovali v Klub planincev.

Klub je namenjen predvsem združevanju in medsebojnemu spoznavanju planincev, branju planinskega gradiva od zgodovinskega, tekočega, domačega, kakor tudi tujega — inozemskega.

Že prvi mesec delovanja se je pokazalo, da je bila odločitev umestna in pravilna. V teh prostorih se zbira vse več planincev. Izkoriščajo pa te prostore tudi za sestanke, predavanja, društvena in druga, saj je na voljo 40 sedežev.

Klubski prostori so odprti od ponedeljka do petka od 7.30 do 13.30 in popoldne od 16. do 21. ure, v petek popoldne pa je zaprto. Pravico do vstopa imajo člani PD s plačano članarino. Za druge potrebe pa se je z društvom treba poprej dogovoriti. Prostore so odprli 22. novembra lani, slovesnosti pa so se udeležili tudi tov. Tone Bole, član predsedstva SRS, dr. Miha Potočnik in predstavniki družbenopolitičnih organizacij in SO Kranj. Planincem so čestitali in tako pozdravili novo akcijo PD Kranj, saj so si s temi prostori ustvarili

vzdušje, ki je značilno za planinsko postojanko. Posebej pa je treba dodati, da take možnosti krepé aktivnost med planinci.

F. Ekar

PRVI PLANINSKI VODNIKI NA PRIMORSKEM

Za Gorenjsko, Štajersko in Zasavjem je zdaj dobila tudi Primorska prve planinske vodnike. Na pobudo KVIZ pri PZS je organiziral MDO Primorske tečaj za planinske vodnike, katerih namen je voditi planince v sredogorje in visokogorje.

Na razpis se je prijavilo kar precej planincev, toda kasneje je marsikdo imel med tečajem različne zadržke in tako je tečaj uspešno zaključilo 9 tečajnikov iz petih planinskih društev. Po programu so tečajniki poslušali snov iz 18 predmetov in to od psihologije, zgodovine, organizacije izletov, spoznavanja gorstev, potov, orientacije, nevarnosti v gorah, do opreme, vremenoslovja, prve pomoči, GRS in drugo.

Snov so predavatelji posredovali s praktičnim prikazom na terenu in v predavalnici. Predavali so predavatelji in inštruktorji planinstva iz različnih krajev Slovenije, ker Primorska še ne premore dovolj tega kadra.

Tečaj je trajal osem mesecev, toda njegovo delo še ni zaključeno. Srečanje udeležencev in vodstva bo še jeseni, ko bodo podelili znake PLV. S tem stopa v vrste 300 članov PLV Slovenije še novih 9 članov iz Primorske. Zato smo lahko resnično veseli, da se je tudi Primorska vključila v to akcijo.

Vladoša Elesini

PLANINSKA ŠOLA IN TURA NA PRŠIVEC

Planinci smo se zmenili, da bomo imeli prvi teden zimskih počitnic na Uskovnici planinsko šolo. Dan pred odhodom pa sem zbolela, zato sem lahko šla na Uskovnico šele čez nekaj dni. Poleg planincev iz Bohinja so bili v planinski šoli tudi planinci z Bleda, ker smo se za to planinsko šolo povezali. Predavali so nam vodniki in alpinisti iz Bohinja in z Bleda. Na teh predavanjih smo izvedeli mnogo koristnega.

Vsebina predavanj je bila:

O zgodovini planinstva (govora je bilo o prvih prístupnikih na Triglav, o ustanovitvi prvega planinskega društva 1893. leta in podobno).

O nevarnostih v gorah; delimo jih na tiste, ki jih povzroča narava — to so plazovi, slabo vreme. Druge pa so tiste, ki jih povzroča človek, če se npr. napije »fotrovca« (to je žganje, v katerem je namočena korešina encijana).

O tehnični in osebni opremi planinca: tehnično opremo imajo predvsem alpinisti, k osebni opremi pa spadajo dobri čevlji, obleka, zavoj prve pomoči; pozimi pa še gamaše, anorak, kapa in rokavice.

Vsak planinec pa mora na turo vzeti tudi malo več hrane za primer, če se kaj zgodi. V hribih je kljub dobri opremi tudi dosti nesreč. Za ponesrečenca je najbolj pomembna prva pomoč. Zato smo imeli poleg teorije tudi praktične vaje iz prve pomoči, kot so npr. imobilizacija, povezovanje, ravnanje z nezavestnim itd.

Reševanje izpod plazov smo vadili tako, da smo teren, kjer je bil zakopan nahrbtnik, preiskovali s smučarskimi palicami.

Naših vaj pa se je udeležil tudi gorski reševalec Eralh z lavinskim psom. Francija Grma so zakopali v sneg in Runo ga je kmalu zavohal in izkopal. Eralh je prinesel tudi dve sondi. (Sonda je 3,5 m dolga zložljiva palica. Treba jo je vreči od sebe, da se raztegne in postane trdna. Na enem koncu ima peresca. Ko sondo zapičiš v sneg in začutiš nekaj trdnega, jo malo zasučeš. Če je spodaj oblačilo, se bodo na perescih videla vlakena.)

Živali in rastline gorskega sveta smo spoznavali ob diapozitivih. To je bilo od vseh predavanj najbolj zanimivo.

Še bolj zanimivi pa so bili zabavni večeri. Na programu planinske šole sta bila samo dva, potem pa smo ga imeli kar vsak večer.

Smučat smo se hodili na breg blizu koč. S smučmi smo šli še na dve turi: prva je bila na Pšinc, ki je približno tri četrte ure oddaljen od koč. Tura na Mesnovo glavo je bila nekoliko težja. Z vrha Mesnove glave smo se smučali po redkem gozdu na planino Konjščico, od tam pa po poti na Uskovnico. Oba dneva smo imeli lepo vreme. Spoznali smo imena okoliških hribov.

Ti dnevi so hitro minili. Zadnji dan smo se zmenili, da gremo eno od naslednjih nedelj s smučmi na Pršivec.

Res se nas je neko nedeljo zjutraj nekaj zbralo pred trgovino v Stari Fužini. Bilo nas je pet: Marko, Polonca, Marija, Jana in jaz. Šli smo čez Vogar. Pot se hitro vzpne. Vreme ni bilo najlepše. Po nebu so se vlekli mrežasti oblaki. Sonce pa je vseeno že obsvetljevalo vzhodno stran Tosca, Velikega Draškega vrha in Ablance. Z vrha Vogarja, kjer je lep razgled na Staro Fužino, je bilo lepo videti tudi zamrzlo Bohinjsko jezero. Veter je sneg tako napihal v vijuge, da se je videlo, kot da led valovi.

Z Vogarja je na Pršivec tri ure hoda v navadnih razmerah. Mi pa smo vedeli, da bomo pozimi hodili dlje.

Z Vogarja smo nadaljevali pot na Hebet. Skozi veje se je bleščalo sonce z jasnega neba, saj so se oblaki že razbežali. Čez pot so se v loku obešale veje, tako da smo se morali globoko sklanjati, še posebej zaradi smučí, ki so bile navezane na

nahrbtnike. Velikokrat smo hodili čisto po robu hrbta Pršivca, tako da se je strmo pod nami videlo jezero.

Dolgo smo hodili po že utrjeni poti, saj smo prejšnjo nedeljo Jana, Marija in jaz, dolgo gazile, toda ne do vrha. Tako smo morali ta dan gaziti naprej. Gozda ni bilo več, le na redko so bili posejani skrivljeni macesni, vsi porasli z mahom. Blizu smo zagledali dva gamsa, ki sta radovedno gledala izza hriba. Pošteno nam je že krulilo pa tudi utrujeni smo bili od hoje po suhem snegu. Včasih se je komu udrla, pod snegom so bile namreč razpoke. Morali smo prečkati nevaren teren, ki je tudi zelo strm. Pod nami so bile skale. Nad nami je krožila črna ptica-kavka, najbrž ni čakala na večerjo. Napredovali smo počasi, največ smo lezli kar po vseh štirih. Ko smo prešli to strmino, smo bili že blizu vrha. Počasi smo prišli še do tja. Vrh Pršivca je označen z dvema prekrizanimi koloma. Tam smo napravili enourno gostijo in občudo-

vali lepe gore. Okrog nas so bili sami vrhovi: od Triglava, Debelega vrha, Podrte gore, Raskovca, Črne prsti do oddaljenih vrhov Karavank. V jasno nebo je poletela jata kavk.

Na noge smo si natakneli smuči in po celcu odsmučali proti planini Viševnik. S planine smo lepo videli Debeli vrh in Ograde. Nadaljevali smo pot proti planini Jezero. Med potjo smo na nizkem viharniku opazili med veje ujet balon, na katerem je bila obešena škatla. Iz nje se je kadilo in šumelo, zato smo jo raje odkurili naprej. Odsmučali smo skozi planino Blato in nato po novi cesti v dolino.

Urška Zupanc
MO Bohinj

MATKOV ŠKAF

Tudi letos sta Komisija za planinstvo pri ZTKO Mozirje in PD Solčava organizirala planinski pohod v Matkov kot do Škafa, in sicer 7. 6. 1981.

Predsednik PD Ljubno
otvarja kulturni
program
Planina, 17. 5. 1981
Foto B. Jordan

Na pohodu je bilo lepo število udeležencev. Nad Kočnarjevo žago je parkiralo kar 44 osebnih vozil in avtobus. Med obiskovalci je bilo precej GS, saj si je to naravno značilnost res vredno ogledati. Ob poti v Kotu je bilo mnogo lepega čevlčja, pogačic, planinskega srebota in svišča. Letos je bila globina Škafa okoli 28 m. Ni bil tako okrogel kot lani in precej bolj siv.

Od razpotja pri Kočnarjevi žagi do lovske kočje je pol ure zmerne zložne hoje, v snegu je slabo uro, vzpon po snegu pa vzame dobre pol ure.

Za organizacijo je poskrbelo PD Solčava (Naci Štebe), oskrbelo pa je tudi potrebno dovoljenje za mejni pas. Lepo so tudi očistili pot in jo vzorno markirali. Za prijetno počutje po vrnitvi in za okrepčilo so poskrbeli lovci, skupaj s planinci.

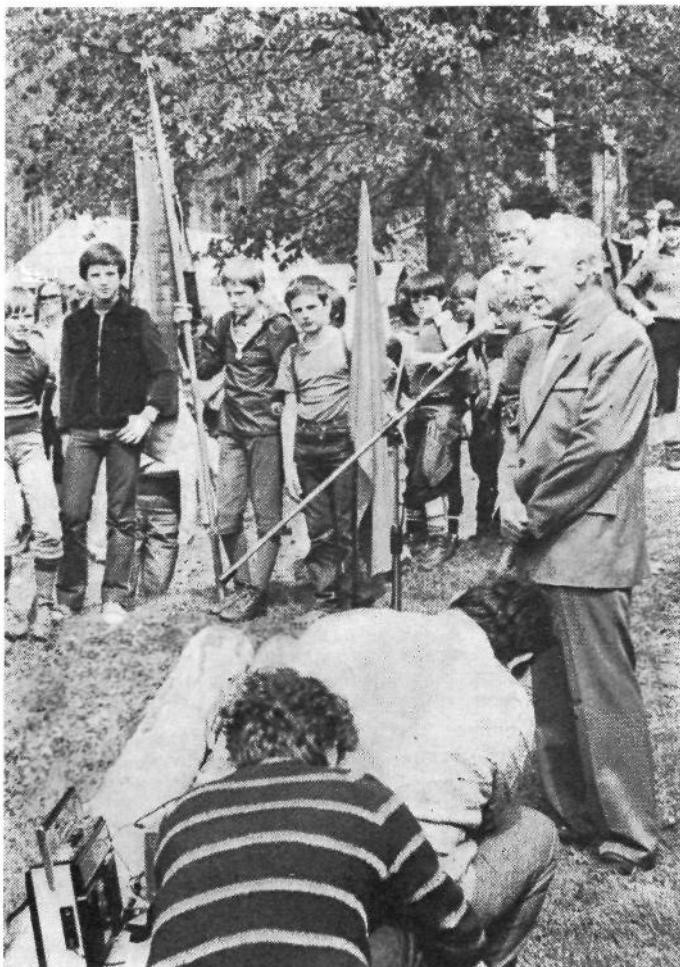
Mimo te lovske kočje drži iz Matkovega kota v Logarsko dolino tudi »Pot sanitete«, ki je posebej označena in malo kdo ve zanjo. Je pa po njej organiziran pohod v jeseni.

B. J.

PLANINSKI POHOD NA TRAVNIK

Tretji planinski pohod na Travnik, akcija savinjskega MDO, v organizaciji PD in ZB Ljubno ob Savinji je bil sončno nedeljo sredi maja letos. Zbor je bil v Ljubnem, prevoz pa so organizirali do Ljubenskih Rastk. Kolona je šla mimo spomenika niku in Drgovniku. Tu je bil krajši kulturni 14. diviziji pri Rabonu do javke pri Trat-program. Slavnostni govornik je bil Jože Cilenšek (občinski odbor ZB Mozirje). Recital sta pripravila OŠ in mladinska organizacija iz Ljubnega. Pevski zbor prosvetnega društva pa je zapel nekaj pesmi.

Kolona je nato šla mimo spomenika na Vahti, do spominskega obeležja SVPB IV. operativne cone, kjer so žigosali pohodne izkaznice; potem pa so šli do Antejevega bivaka na Travniku. Letos so prečili novo gozdno cesto, ki drži na preval Hlipovec in se odcepi od zgornje gozdne ceste pod Komen. Odcep z nje je blizu tam, kjer preči markirana pot gozdno cesto. Na novi pregledni karti občine Mo-

Zbranim je spregovoril
Jože Cilenšek
Planina, 17. 5. 1981
Foto B. Jordan

zirje (1980) je še ni najti. Označene so pa kmetije, mimo katerih bi naj šli, vendar so že opuščene. Tudi za Rabonovo kmetijo še piše — Robanova (Roban). Vseeno pa je karta dobra, lepo opremljena in zgibana, le nihče ne ve, kje jo je mogoče kupiti (enako velja tudi za ostale občinske karte, razen ljubljanskih občin, ki jih je moč dobiti pri MK na Miklošičevi cesti). Od bivaka so se spustili mimo lovške kočice in Robnika v dolino Žepa (nova brv!), malo pred odcepom ceste za Tranika (razpotje označeno). Cesta se spušča ob Žepu navzdol do Ljubenskih Rastk. Udeležba je bila številna, čeprav so napovedovali slabo vreme.

B. J.

PD DELO

To društvo je za 10-letnico svojega organiziranega delovanja v nedeljo 7. junija razvilo društveni papir. Slovesnost je bila pri gostišču v Peklu pri Borovnici, sodelovali pa so tudi pevski zbor Delo, folklorna skupina KUD Savlje-Kleče, glasbena skupina OŠ V. Kraigherja, plesni ansambel

TOZD Dodelave, recitatorji, lča Velkavr in Ivan Hudnik.

Pesem planincev Dela:

Pojdimo skupaj na planine, gozdovi so nam
kažipot.
Da osvežimo si spomine in razvedrimo se
drugod.

Delo pa naša je vrlina, naš je ponos in
naša čast.
Enakopravnost pa prвина, ki zdaj
je delavčeva last.

Privep:

Ljubezen do gora, ki pride iz srca,
Oživilja našo pot, počutje in duha.

Tiskarna nam je delo dala, poklic in kruh
in drugi dom.
in s tem obstoj obvarovala, da vsemu
pridemo v okom.

Sedaj zapojmo si veselo, naj glas odmeva
od gora.
Ko spet se vrnemo na delo, bo vsak
opravljal to, kar zna.

iz planinske literature

DRAGO ULAGA: TELESNA VZGOJA, SPORT IN REKREACIJA

Najprej tole: Knjiga: kakršna je ta, ko skuša na enem mestu zbrati tako izkušnje kot sodobno, rekli bi moderno devizo, ki jo najdemo v zanimanju za šport, za rekreacijo, torej telesno vzgojo v najširšem pomenu besede, taka knjiga je slejkoprej dragocen pripomoček za vse, ki se ukvarjajo z vprašanji telesne vzgoje in rekreacije. Še posebej dragocena zavoljo tega, ker obravnava v zgoščenih oblikih prav vse snovi, ki spadajo v to interesno sfero, ko povezuje vse skupaj z izvorom, ki ga najdemo v delu.

Ta druga izdaja pomeni torej nadaljevanje zanimanja za take stvarine, potrditev pravilne usmerjenosti takega zanimanja in pa ne na zadnjem mestu, tudi dokazuje potrebo po taki strokovni literaturi, kot jo ponuja avtor najširšemu avditoriju.

Morda avtor točno ugotavlja v svojem predgovoru k drugi izdaji te knjige, da se je zanimanje za šport in rekreacijo pri nas zelo okrepilo. Morda pravim zato, ker nimamo sicer točnih statističnih podatkov o tem, vemo pa — vzemimo kar planinstvo, da samo v tem okviru iz leta v leto raste številka tistih, ki so se odlo-

čili v planinstvu organizirano delovati. Že vrsto let opazamo, da ne stagniramo, ampak da se živahnost, ki jo izpričujejo ali pohodi v naravo, teki na smučeh ali pa čisto preproste rekreacijske oblike, ki se jim vse bolj posvečajo tudi posamezniki in skupine, stopnjuje. Mimogrede še tole: knjiga posebej sicer ne obravnava vprašanja varstva okolja, se pa ta problem svojstveno zrcali skozi celotno vsebino, ki razlaga, usmerja in ocenjuje vadbo, bivanje v naravi in opozarja na estetsko vrednotenje v telesni kulturi. Res je, da avtor ostaja na ravni, ko razlaga metode različnih vidikov, načinov in možnosti v razvijanju oblik in vaj v telesni vzgoji in ne presega tistega limita, ko naj bi prvine športa prehajale v profesionalizem, ampak ostaja vedno na tisti ravni, ki jo zmoro vsakdo, kdor se pač odloči za tako sistematiko v svojem življenjskem ciklusu. Dejstvo, da je to za človekov razvoj nujno potrebno, to dejstvo pa neizpodbitno bdi na vsaki strani, v vsaki vrstici in končno pomaga izoblikovati prepričanje, da se v celostnem pomenu tega dogajanja ne moremo ogniti niti tistih podrobnosti, ki bi bile morda na videz celo nebitne, v resnici pa se razraščajo v bit naše vsakdanje potrebe po gibanju, po organizira-

nem naporu in krepitvi duha in po oblikovanju estetske moči dojemanja sveta in sredine, v kateri živimo.

Knjiga je torej učbenik življenja, ki sicer na svojski način, vsekakor pa izkustveno, dognano in podkrepjeno s primeri in konkretnostmi razvršča in uči, kako se je treba spoprijeti s tistim delom naše vsakdanjosti, ki bi želela v lagodju obsedeti v naslonjaču; tiste vsakdanjosti, ki se spogleduje z lenobo in kvari ozračje dobre volje. Tiste dobre volje, ki je v nas, torej tihe, samo naše, s katero se navadno bijemo na samotnem prostoru, daleč od vsega dogajanja, v naši notranjosti, nazven pa razkazujemo pogum, vneto pripravljenost, dokler nas ne zaje tisti črv, ki pomaga razdrabljati našo skorjo, za katero se rado skriva dosti zastalega, dosti zasmrjenega, naveličanega. Učbenik torej, ki ne potrebuje katedra, ampak ga neposredno moremo uporabiti kar v življenju, ki ga živimo. Toliko prilagajanja zmore, da se bistveno lahko v trenutku pomeša z nebitvenim, na videz nekoristno s koristnim, vseskozi pa imamo tih občutek, da je vse to potrebno, nujno, skoraj obvezno, če bi želeli, da ohranimo svoje življenjsko, kondicijsko, duhovno bit, z vsoto kulturno širino, ki je pri tem potrebna za merjenje globine dojemanja, spoznavanja. Koliko vsega tega najdemo na straneh tega branja! Nehote nam celo zapoje kukavica, ta radijski signal, ki je toliko let spremljal avtorja ob tistem, ko ko je s samo njemu lastno vnemo, njemu lastno zagnanostjo in v prepričljivem tonu in jeziku vsak dan posebej razlagal, vabil in vcepljal potrebo po tistem zdravem življenju, ki narod ohranja, ohranja človekove sredine in jim daje potreben življenjski »esprit«, ki je nujno odvisen tudi od izkustva. Vsebinska te knjige je namenjena nam vsem in ne moremo se premisliti, tudi če bi prešli po bliskovo vsa poglavja od pomena in nalog telesne vzgoje, mimo sistemologije telovadbe, do estetskih vidikov v telesni kulturi, metodičnih načel in meril in nazadnje do poglavja, ki obravnava redno vadbo. Knjiga pridobi na svoji vrednosti tudi zavoljo tega, ker ji je avtor pridodal še slovar tujk in slovenskih terminov, seznam literature in seznam dodatne literature, ki jo je uporabil pri dopolnjevanju te druge izdaje. Zavoljo tega knjigo Draga Ulage Telesna vzgoja, šport, rekreacija toplo priporočamo.

M. K.

HOTEJL 3/80

V 3. številki je treba omeniti zgodovino Nanga Parbata do 1979, ki jo je priredil L. Leder. I. Koller razmišlja o boulderingu, V. Šatava pa o plezanju nekoč in danes. Pod naslovom V evropskem Yosemiteu poroča J. Krch o obisku italijanske strani Bergella, kjer so češkoslovaški plezalci in plezalke preplezali 69 zelo težavnih smeri, od tega 14 prvenstvenih in dve prvi ženski ponovitvi. Za pomenek Hotejla so izbrali zaslužnega mojstra športa Radovana Kuchařa, vrhunskega alpinista polpreteklih dni.

F. V.

TURISTA 3, 4/81

V 3. številki H. Frantová razmišlja o šolanju kadrov na področju turistike. J. Duchoň opisuje gornji tok Divoke Orlice. P. Samuel nas vabi na Križno pozimi, ing. I. Doušek na smučarsko popotovanje čez tatranska sedla, J. Ludvíková pa na smučanje po Češkem gozdu. O švicarskih zobatih železnicah pišeta M. Pavlas in ing. S. Hendrych. V. Bárta opisuje Donovale. V uvodniku 4. številke se T. Čech spominja ture na Olimp. Obisk Orliških gora priporoča dr. K. Sokol. Gradove na skalah našteva Z. Fišera. Minčol in Kozol sta vrhova v M. Fatri (J. Loudín). Ing. J. Rachota nas vodi po M. Boleslavi. Pomlad in kavkaškem Dombaju slika ing. I. Pírko. O izhodiščih za projektiranje gorskih zavetišč razmišljata ing. J. Melichárek in K. Nožička. Rezervat Kosí potok opisuje biolog P. Nový.

F. V.

IAMESAK 2/80

Ob številnih krajših novicah se izčrpnější prispevki nanašajo na potek realizacije odprav in na njihove uspehe v svetovnih gorovjih (poročilo za leto 1979). Ing. M. Neumann razmišlja o češkoslovaški alpinistični sezoni 1978/79 in našteva bogato bero pristopov v domačih in tujih gorah, zraven tega pa poroča še o uspešni odpravi na Mt. McKinley 1980, kjer so preplezali prvenstveno smer v J. steni. J. Porvazník opisuje prvenstveni zimski vzpon čez SZ steno Piccole Civette 1980. Razvoj prostega plezanja v Koloradu povzema M. Šperka.

F. V.

ZGODILO SE JE ...

Izlet. Kmečka hiša. Gorenjski nagelj. Edini rdeč cvet v zelenem slapu... Tam v Trenti, v mrzlih vetrovih nagelj tako težko zacveti.

Dogodek: Mestni sinček, z mamico. Na izletu sta. Odtrga ta lepi in edini nagelj. Mama mu je pridržala pručko... Ženska, ki je ljubila ta nagelj in je doma v Trenti — je zajokala.

Povedala N. P.

Avtobusna postaja. Živahno kot vselej. Ženska s šopom planik v rokah. Lepo tiho-žitje: mestni avtobusni hrup — ženska, popotniško opravljena in šop žametnih planik...

Tam, kjer so rasle, bo ostala praznina — morda za zmeraj.

Povedal J. K.

PACKA V GOZDU

Rad imam gozd, še posebej mi je pri srcu tisti, ki je takoj za našo hišo in mi pomaga, da nekako lažje prebrodim tudi kakšno »krizico«, ki se mi natihoma porodi kdo ve kje, na kdo ve kateri ulici v mestu, v pogovoru z znanecem morda in je potem treba po zdravilo v naravo. Je že tako, počitek v miru je najbolj naravno zdravilo za prenekatero sodobno bolezen, med katere sodi prav gotovo tudi napetost, ki vzbuja v človeku slabo voljo, nerazpoloženje.

Neke nedelje me je zaneslo spet v ta, da tako rečem, moj gozd. Vse je bilo že zeleno, praprôt je silila že iz zemlje, borovnice so brstele in bilo je lepo, pomladansko.

Sredi tega borovega mladega gozda pa nenadoma zagledam dvojce velikih pogorišč. Na enem sem našel še prekrizane lesene palice, ki so očitno rabile za »raženj«, na katerem se je vrtil — prašiček. Tako, za praznik. Ob teh dveh velikih pogoriščih sredi borovničevja in mladega borovja pa je bila zgrajena mogočna streha, zbita kar s »priročnim materialom«, se pravi z mladimi posekanimi bori, vse skupaj pa je bilo pokrito z velikanskimi plah-tami polivinila, da bi prebivalce ne bi zmotil morebitni dež...

Ves naokoli pa pomendrano kot po veliki bitki.

Na videz nič posebnega. Koliko takih prizorov lahko vidimo po gozdovih, tratah, ob rekah, ki jih puščajo premalo osveščeni »uporabniki naravnih dobrin«, kot bi rekli z nekoliko »modernim jezikom« tem ljudem, ki jim narava pomeni sprostitev na tak

način. Na videz sem dejal zavoljo tega, ker me je prizor, ki sem ga bil pravkar opisal, vendarle pretresel, pa ne zato, ker je bil res grozljiv sredi mladega zelenja, ampak zavoljo spoznanja, da pravzaprav še vedno bdi v nas neka nekultura, nek odnos do naravnega, ki bi se ga morali znebiti, če bi želeli vendarle že spregovoriti tudi o naši kulturi, o našem kulturnem odnosu do okolja, do narave. Tako pa strežemo svojim trenutnim potrebam na račun nekega »nepomembnega ravnotežja«, ki v gozdu je, in je, to pa zares, potreben, nujen, sicer bomo hodili peč svoje dobrote na ožgane ozare ali pa kar na asfalt sredi dvorišča v mestu, kjer stanujemo. Poleg vsega pa sili v usta še grenkoba — kako to, da ne moremo drug drugemu dopovedati kako pomembno je, da si ustvarimo sprejemljiv odnos do narave, da po njej hodimo, ne hodimo, lomastimo, in nam ni mar za prav nič, kaj šele za to, da bi za seboj pospravili, če že moramo izkoriščati tisto, kar nam gozd daje na voljo, in to za svoje razkošje, za svoje razvade, pa za pitje morda in za — kričanje tudi. Za vse, kar ne sodi v spisek kulturnega obnašanja nas vseh v tihi naravi, ki sicer ne »reagira« na glas, toda udari pa zagotovo. Tedaj pa krepko in se čudimo, zakaj tako?

Tisto pogorišče pa je še vedno tam in bo ostalo, dokler ga ne bo prerasel čas, ali pa bo prišel novi »val« takih želja in ga bo še razširil sebi v prid, skupnosti pa v škodo.

M. K.

ZAČASNO ZAVAROVANJE ZELENCEV

Zakon o naravni in kulturni dediščini (Ur. l. 1—81) predvideva tudi začasno zavarovanje naravnih znamenitosti. To pravno možnost naj bi uporabljali predvsem za dediščino, ki ni zavarovana z nobenim predpisom, hkrati pa je ogrožena. Za lažje razumevanje si pogledjmo primer: Izvirni Save pri Ratečah, slikoviti Zelenci, sodijo med najpomembnejšo slovensko naravno dediščino, ne le zaradi krajinsko-estetske vrednosti, ampak so hkrati tudi edinstven tovrsten biotop v Julijskih Alpah in zanimiv hidrološko-geomorfološki objekt. Več o Zelencih si preberite v knjižici Janeza Gregorija (Zelenci, 97. zvezek vodnikov kulturni in naravni spomeniki Slovenije). Zdaj nas bolj zanima usoda Zelencev. Po eni strani so predlagani za dokaj strogo obliko varovanja — naravni rezervat, po drugi strani pa obstajajo načrti o zajezitvi Save pri Podkornu, regulacija struge, osuševanje Blat, preusmeritev Trebiže v Zelence i. p. Vsi ti posegi imajo nekaj skupnega — spremenili bi vodni režim Ze-

lencev in jih neposredno ali pa posredno — uničili.

V družbenem planu občine Jesenice za obdobje 81—85 glede Zelencev ne najdemo nobene odločitve, zato lahko rečemo, da je ta naravna znamenitost pogojno ogrožena. Za varovanje preostaja le še nova in neupeljana pravna pot, ki jo ponuja zakon o naravni in kulturni dediščini — začasno zavarovanje. Prirodoslovno društvo Slovenije je občini Jesenice predlagalo začasno zavarovanje Zelencev. Na ta način naj bi bil zagotovljen obstoj tega edinstvenega območja vsaj do sprejemanja odločitve družbe o njegovi nadaljnji usodi: ohranitev ali uničenje. Pojem ohranitve ne izključuje ureditve Zelencev za turistični obisk ali za naravoslovno rekreacijo. Priznati moramo, da večina do-

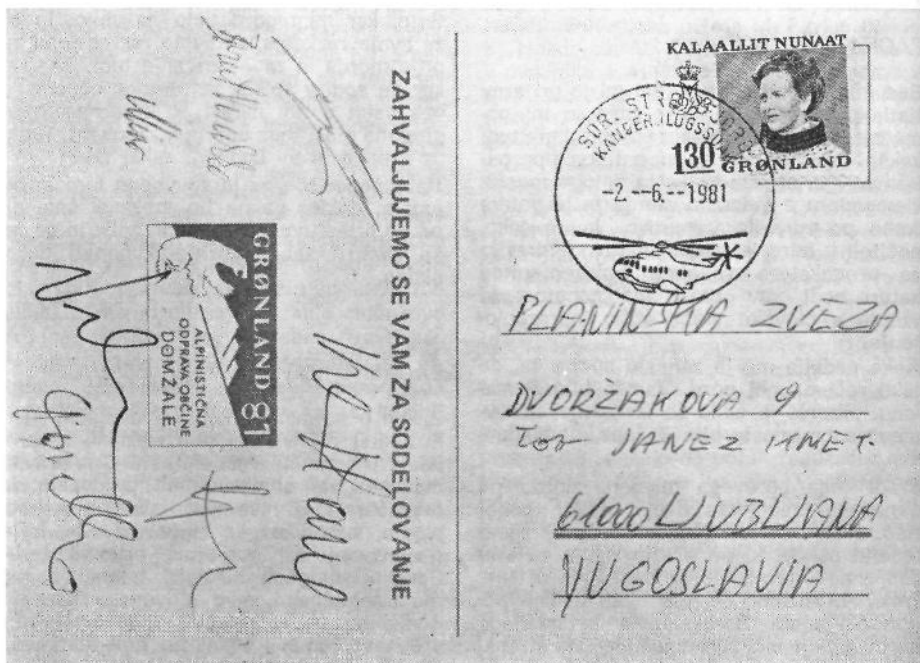
mačinov in tujcev zdrvi mimo te zanimivosti preprosto zato, ker zanjo sploh ne vedo!

Vrnimo se k začasnim zavarovanjem! Po zakonu lahko predlaga takšno zavarovanje vsak občan ali organizacija, njegov predlog pa obravnava občinski organ, pristojen za kulturo. Na podlagi mnenja strokovne organizacije lahko potem občina znamenitost zavaruje ali pa ne. Ker je varovanje časovno omejeno na eno leto, se vzporedno začno pripravljati strokovna gradiva za izdajo akta o zavarovanju.

In kaj je z zavarovanjem Zelencev? Predlog Prirodoslovnega društva Slovenije je zastal nekje v pisarniških mizah in upajmo, da bo pravočasno dosegel svoj namen.

Peter Skoberne

alpinistične novice

Pozdrav alpinistične odprave občine Domžale »Grönland 81«

POROČILO Z ZASEDANJA UIAA KOMISIJE ZA VARNOST IN OPREMO NA BLEDU OD 28. MAJA DO 31. MAJA 1981

Letošnjega jubilejnega (30 let od ustanovitve te komisije prav tako na Bledu — ustanovitelj prof. dr. France Avčin) zasedanja komisije, se je udeležilo 29 delega-

tov. Od tega je bilo 13 članov komisije, 8 predstavnikov laboratorijev in 8 predstavnikov raznih inozemskih firm za proizvodnjo alpinistične opreme.

V sredo zvečer 27. 5. je bil prvi delovni interni sestanek članov komisije, na katerem smo se dogovorili o stališču komisije do nekaterih najnovejših zahtev proizvajalcev opreme.

Otvoritev zasedanja je bila v četrtek ob 9. uri. Udeležili so se je tudi dr. Marijan Breclj, dr. Miha Potočnik, predsednik SO Radovljica ing. Pernuš, predstavnik PSJ, predsednik PZS Tomaž Banovec, častni član komisije prof. dr. France Avčini in drugi.

Po otvoritvenem govoru predsednika PZS Tomaža Banovca, ki je pozdravil častne goste in zaželel uspešno delo komisije, se je predsednik komisije g. Georg Moissidis zahvalil za želje in takoj začel delo po dnevnem redu.

Podroben zapisnik dela komisije bo na voljo kasneje, zato v tem poročilu omenjam le okvirne podatke:

Komisija za varnost in opremo je odgovorna predvsem za določanje norm in tehnično preizkušanje alpinistične opreme, ki poteka v zato določenih laboratorijih na Dunaju, Stuttgartu, Toulosu in Leedsu. Laboratoriji v soglasju s komisijo izdajajo tudi ateste za posamezne vrste opreme. Težišče dela komisije je tako predvsem tehnično področje, saj mora biti v skladu z novimi dogajanjem s področja tehnike, konstrukcije in materialov na tekočem tako, da tudi stalno spreminja in izpopolnjuje norme, način preizkušanja, obenem pa svetuje proizvajalcem najboljše možne rešitve za proizvodnjo opreme.

Da je delo komisije odgovorno in napeto je bilo videti tudi na Bledu, saj smo o nekaterih stvareh, na primer o plezalnih pasovih, govorili nekaj ur, pa kljub temu pri vseh vprašanjih nismo našli dokončne rešitve. To pomeni, da so se znašla ta vprašanja v tisti delovni skupini, ki bo morala obdelati problem do naslednjega sestanka. Komisija ima namreč več delovnih skupin, ki so se specializirale za posamezna področja in v katerih so tako specialisti člani komisij, kot predstavniki laboratorijev.

V petek dopoldne smo organizirali tudi srečanje naših proizvajalcev planinske in turistične opreme (Elan, Alpina Žiri, Induplati Jarše, vabljen sta bila tudi Slovenija šport in Toper Celje, pa se vabilu nista odzvala) s predstavniki tujih firm.

Zdi se mi, da se to srečanje ni najbolj posrečilo. Tujci so se zanimali predvsem za smuči in čevlje.

Poleg tehniških problemov se je komisija na Bledu morala ukvarjati tudi z administrativnimi zadevami, kjer se pa kažejo precejšnje razlike med stališči komisije, ki hoče ohraniti popolno neodvisnost, in proizvajalci, ki hočejo izsiliti določene prednosti, kot so pravica do glasovanja, pravica do določanja prispevkov itd.

Skupnega stališča nismo našli, zato bomo (komisija) morali še naprej iskati za obe strani sprejemljivo možnost.

Komisija, ki je delala od jutra do večera vse štiri dni razen v soboto, ko smo bili na pikniku pod Triglavom), je zaključila delo v soboto ponoči.

Ob zaključku se je predsednik prisrčno zahvalil PZS za gostoljubje in za prijetno počutje pri nas.

Peter Ščetinin

PLANINSKE KOČE SAC

V majski številki glasila Schweizer Alpen Club, »Die Alpen« navaja upravitelj koč in bivakov SAC nekaj napotkov za vse tiste, ki bodo te kočje in bivake obiskali. Pregledni seznam vsebuje 156 koč in bivakov. Iz pregleda je razvidno število ležišč, naslov in telefonska številka tistega, ki sprejema rezervacije, naslov oskrbnika s telefonsko številko kočje oziroma bivaka. Kaže, da so planinski objekti kar dobro opremljeni, saj je v 98 kočah na voljo telefon in jih lahko pokličemo tudi od nas. Kot vidimo, je mogoče ležišča rezervirati vnaprej, le v nekaterih objektih to ni mogoče. Zanimiv podatek je, da je možno rezervirati le tri četrtnine ležišč, ena četrtnina je do 20. ure zvečer dostopna le članom SAC in sicer po vrstnem redu kot prihajajo.

Upravitelj opozarja na red in disciplino. Manjše spremembe programa je možno urediti po telefonu, odpoved rezervacije je obvezna.

Kaže, da tudi švicarski planinci nimajo popolne svobode in miru; v njihovem alpskem prostoru je na področju Flab strelišče, zaradi katerega so obiski tu omejeni. Seveda pa so v reviji »Die Alpen« podatki o omejitvah točno navedeni, da bi ne prišlo do neljubih dogodkov ali celo nesreč.

Pavle Šegula

PO 25 LETIH SPET MED GORSKIMI REŠEVALCI

Minilo je že skoraj 25 let od zadnjih dveh organiziranih tečajev s temo o alpinizmu in o reševanju v gorah. Tečaja sta bila v Kamniški Bistrici in na Kriških podih v Pogačnikovem domu. V tem času so tehnična sredstva zelo napredovala, zato je tečaj za poklicne lovce ZGD Kozorog Kamnik izrednega pomena, še posebej z vidika preventive, pa tudi zavoljo možnosti za vključevanje v akcije GRS.

Tečaj je potekal med 5. in 6. marcem 1981 na Krvavcu, doživel pa je veliko pohval, kakor tudi pozitiven odmev med lovci — udeleženci, saj je bil poudarek tečaja predvsem na praktičnem delu, ko so obravnavali tista področja v preventivi, kjer se visokogorski lovci v najbolj zahtevnih vremenskih razmerah soočajo z ukrepi, ki so v takih razmerah nujni, posebej še, ko imajo na skrbi tudi gosta. Tudi članka v 4. št. Lovca to zgovorno potrjujeta, saj gre tu za smrtni primer in za zdrs. Prav v tem je treba iskati odgovor, kako ob poškodbi gosta oskrbeti in kako bi bilo,

če bi se pokazalo, da poklicni lovec ne bi poznal osnov varnega gibanja v gorah ali pravilne rabe signalizacije, koordiniranja s helikoptersko službo ipd.

Ugotovljeno je bilo, da so lovci dobili osnovne napotke in tudi vir za nadaljnje izpopolnjevanje. Ob zaključku so lovci spoznali prednosti helikopterja, saj so z njim preleteli celotne revirje in ob tem razrešili prenekateri odgovor o divjadi pozimi in visoko v gorah; spoznali pa so tudi možnosti uporabe helikopterja, tedaj ko je potreben za reševanje v gorah.

V sklepah tečaja so tudi obveze, da bi bilo treba poklicne lovce gorskih lovišč spoznati z delom GRS in jih celo vključiti

v tako delo, kajti malokdo tako dobro pozna skrita področja kot revirski lovec, da o kondiciji niti ne govorimo. Rečeno je tudi bilo, da bi bila taka oblika preventivne obnove tehničnega znanja vsako leto (morda bi bilo umestno, da bi razširili to možnost tudi na druga področja zavodov in lovskih družin, ki imajo gorska lovišča). Z vsebino tečaja so seznanili tudi predsednika predsedstva SRS Viktorja Avblja in dr. Miha Potočnika, ki sta s Jožom Čopom pri prvih tečajih tudi sodelovala.

Vodstvo tečaja: Emil Herlec, Milan Kemperle in Franc Ekar. Preizkušnjo je opravilo 17 lovcev.

Franc Ekar

razgled po svetu

UPOŠTEVAJTE DOLOČILA ZA POHODE V TATRE!

Poletj 1980 je izšla v založbi Slovenska kartografija že 11. izdaja planinskega zemljevida »Vysoke Tatry« v merilu 1 : 50 000. Vendar je tudi pri tem najnovjšem zemljevidu treba upoštevati, da so na njem označene še vse tiste poti, ki so že od lanskega poletja naprej zaprte za obisk: na primer z zelenimi oznakami skozi Belanske Tatry, z rumenimi do Zelenega jezera na Krivanu, z zelenimi do Laliovega sedla. Poleg tega tudi ni znano, koliko časa bodo še v veljavi sedanje markacije. Planinci naj bi se zato odločali le za vzpone na tiste vrhove, ki so slej kot prej docela »zakonito« dostopni, to pa so: Jahnači štít, V. Svištovka, Slavkovsky štít, M. Vych, Vysoka, Rysy, Pr. Solisko, Krivan, Hladky štít. Vsekakor sporna sta Kasprov vrh in Svinica, zgolj z žičnico je dosegljiv Lomniški vrh. (Povzetek po objavi v češkoslovaški reviji »Turista«.)

Milan Avguštin

PLANINSTVO NA MADŽARSKEM

Planinstvo na Madžarskem je aktivno. Tako lahko zaključimo na podlagi virov, ki so prišli v naše uredništvo te dni in govorijo o dejavnosti planinske sekcije madžarskega geografskega društva. Poročajo, da se njihova dejavnost odvija v dveh smereh: Prva predstavlja planinske večere, ko so poslušali Wando Rutkiewicz iz Poljske in Kurta Diembergerja iz Avstrije o odpravah na Mount Everest. Omembe vredna je tudi madžarska odprava v Afriko, ko so obiskali gorovje Atlas v Maroku in pa njihov vzpon na Elbrus na Kavkazu, kar predstavlja prvi madžarski vzpon na ta najvišji vrh v tem delu sveta.

Nekaj gradiva o planinskem delovanju je objavila tudi madžarska televizija in radio, ko so nastopali njihovi sodelavci pa tudi gostje. Potem tudi poročajo, da so njihovi člani obiskali najmanj 27-krat vrhove, visoke nad 4000 v Alpah, gostje pa so bili tudi v Karpatih in v Tatrah. Posebej omenjajo turo na Spitzberge in na Kreto.

M. K.

KRITIČNO O ORGANIZIRANEM TREKINGU ALI POSKUS VMESNE BILANCE

Ob vrsti očarljivih fotografij iz pravljíčnega gorskega sveta bi se kazalo vsaj za hip zamisliti in si zastaviti vprašanje, kdo in kaj so pravzaprav trekking-turisti? Pri tem bi bilo kar dobro izvedeti, kako nas vidijo in gledajo drugi. To nas utegne tudi prizadeti. Toda če bomo pri tem spoznali svoje dosedanje napake, ki bi se jim lahko izognili, potem je to gotovo dobro.

Kako se vidimo trekerji sami. Želje, da bi doživljali svet tam, kjer še lahko spoznavamo nepotvorjeno naravo in živo kulturo, kjer srečujemo navidezno srečne in prijazne ljudi, so docela zakonite.

Če se torej s takšnimi idealističnimi željami podajamo na trekinške podvige, potem nas seveda kaj hitro zmotijo vsi tisti idealisti, ki so bili v skupinah tu že pred nami in so tudi pustili za seboj vidne sledove. Da bomo sami pustili našim zanamcem enake sledove, na kaj takega pač le redko pomislimo. Kot idealisti smo občutljivi za sledove, ki nam posredujejo opazne spremembe v odnosih naših gostiteljev do nas samih. Ker trekerji iščemo nedotaknjeno naravo, samodejno še posebno občutimo sleherni spremembo kot nekaj negativnega, krivdo za vse skupaj pa brž naprtimo turizmu.

Sredi 60. let, ko so nenadoma odkrili turizem kot priložnost za dežele v razvoju, so bili glasovi načrtovalcev, oblastnikov in žurnalistov o tej gospodarski veji veseskozi pozitivni. Kritična opozorila so bila le redka. Toda že po prvem desetletju turističnega načrtovanja je bilo vse precej drugače. Kritične analize namreč kažejo, da so bile gospodarsko razvojne pobude, ki naj bi jih bil prinesel turizem, manjše, kot so pričakovali. V razvojnih načrtih so premalo upoštevali družbene in kulturne posledice. Tako so preobčutljivi opazovalci docela spremenili svoje mnenje o turizmu in ga začeli celo označevati za hudičevo iznajdbo neokolonializma.

Če je kritika angažirana in utemeljena, ima učinek žvečilnega gumija, nekaj se nanjo vedno prilepi. Tako ni nič čudnega tudi v tem, da se je v delu naše družbe pojavila slaba turistična vest. Vendar je treba k temu pripomniti, da je mogoče nastale nezaželene spremembe le zelo redkokdaj pripisati izključno na rovaš turizma. Dežele tretjega sveta so se znašle v zelo hitrem razvojnem procesu, ki ga prinašajo bodisi od drugod ali pa ga sprožajo notranji vplivi. Tako vpliva politika velesil na razvoj Nepala veliko bolj radikalno, kot si to more predstavljati najbolj občutljiv turist. Notranja politična trenja in nenehno naraščajoče število prebivalstva spreminjajo življenje malega kmeta neprimerno bolj kot prenapolnjeni avtobusi tujih turistov. Očitno je, da visoko precenjujemo

vlogo in pomen turizma tudi v tem primeru.

Turisti se najlaže poistovetijo s tistimi skupinami prebivalstva, ki jih med bivanjem v njihovi deželi nenehno srečujejo. To so revni toda prijazni kmetje, nosači in menihi in seveda otroci. V njihovem življenju je mogoče zlahka opazovati vplive, ki jih je bil prinesel turizem. Toda sklepi so običajno napačni, kajti njihova usoda je v veliko večji meri odvisna zgolj od domačih oblastnikov. Zato je tudi zahteva, naj bi načrtovali turizem v skladu s potrebami in možnostmi domačega prebivalstva skrajno idealistična in nerazumna. Seveda si vsi želimo pravično svetovno ureditev, toda neobjektivno pojmovanje pravičnosti kot merilo za organizacijo trekingov je vendarle nekoliko preveč naivno. Turistična stvarnost preprosto pomeni kar največje število turistov. Dokler ne bo drugih možnosti, se bo treba s turizmom spriznati vsem njegovim prednostim in slabostim navkljub. Ker torej ne vemo, kakšne prednosti in pomanjkljivosti prinaša turizem deželam v razvoju, ostanimo pri tem, da je to le ena izmed možnosti.

Gostoljubnosti ni mogoče kratkomalo kupiti

Za turistično industrijo ostajamo udeleženci trekingov razmeroma natančno določljivi trgovski objekti. Zanimivi smo kot prinašalci deviz in kot vir dohodkov za odročna področja, še prav posebno zanimivi pa smo za tiste skupine, ki so v teh

deželah že od nekaj posnemale gospodarsko smetano.

Zato se morajo turisti, trekerji in gorniki zavedati, da si s ceno potovanja niso kupili tudi pravice do gostoljubnosti. Ta živi namreč od načela vzajemnosti: kadarkoli postane gostitelj tudi sam gost. Ker pa takšne vzajemnosti turizem na splošno ne priznava, potem jo je pač treba enostransko premostiti z denarjem, razumevanjem ali pomočjo. Brez tega se gostoljubnosti prej ali slej sprevrže v odklanjanje.

Zato si prizadevajte za razumevanje s pomočjo temeljite obveščenosti o gostiteljih, njihovi kulturi in njihovih problemih. In če poročate o svojih potovanjih, poročajte tudi o tem. Trekerji so najboljši propagandisti takšnih področij. Toda ne navdušujte se le nad vrhovi, na katere ste se povzpeli, dobro besedo imejte tudi za ljudi, ki so vam pri tem pomagali in ki upajo, da bodo vsaj njihovi otroci nekoč lahko prav tako dobro živeli kot mi. Pri tem lahko turizem zares pomaga.

(Povzetek je pripravljen po predavanju z istim naslovom, ki ga je imel dipl. ekono-

mist Herbert Hoffmann na 10. srečanju trekerjev in planincev DAV v Münchnu, objavila pa ga je revija »Deutscher Alpenverein« v svoji drugi letošnji številki).

M. A.

REQUIEM ZA »GAMSA«

Pred kratkim so v Studeni dolini na Poljskem porušili najstarejšo planinsko postojanko v Tatrah. Priljubljeno kočjo »Kamzik« (Gams po naše) so zgradili leta 1884, odigrala pa je pomembno vlogo pri razvoju planinstva. Bila je izhodišče začetniku zimskega alpinizma v Tatrah Theodorju Wundtu, ko je leta 1891 odšel na prvo zimsko turo na Lodovy štít in Lomnický štít. Leta 1925 pa so v Kamziku predstavniki Češke slovaške, Bolgarije, Poljske in Jugoslavije ustanovili Zvezo slovanskih planinskih organizacij, ki je naslednje leto dala prvo uradno pobudo za ustanovitev UIAA (Mednarodne zveze planinskih organizacij).

Jozef Nyka

na kratko ...

PD Železničar iz Ljubljane je v juniju letos organiziral delovno akcijo pri svojem domu na Vogarju. Pomagali so jim planinci iz Reke, Ilirske Bistrice, ko so kopal prostor za nove temelje širšega doma, ki naj bi tako pridobil nekaj več prostora za vedno večji obisk. Bilo je veliko planinske vneme in dobre volje. Planinski dom ali »Kosijev dom« stoji na mestu, odkoder so lepa izhodišča na Pršivec, na vrh Vogarja in seveda še naprej po Fužinarskih planinah.

Josip Sakoman

GLASILO ŠMARNOGORSKO, št. 19/81

PD Šmarna gora je ob 11. planinskem taboru, ki ga je letos spremljalo na tisoče ljudi na Šmarni gori, izdalo jubilejno številko. V njej bralec najde sestavke, ki so nastali prav za to priložnost pa tudi take zapise, ki so že izšli v tem glasilu doslej. Posebej naj opozorimo na članek Deset let šmarnogorskega društva, Šmarnogorski Metuzalem ima besedo, na sestavke izpoda peresa mladih in na uvodnike, ki so jih prispevali Drago Oblak, Peter Lavrič in Miha Marenče.

RODNA GRUDA 7/81

V tej številki je objavljena barvna fotografija Tičarjevega doma na Vršiču, o delovanju društev v tujini (Soča ima tudi smučarsko tekmovanje) in pa sestavek Jubilejni pohod na najvišjo slovensko goro (iz Švice na Triglav), ki ga je prispeval Gustl Teropšič in se spominja prvega pohoda na Triglav pred 10. leti, ko je bila ustanovljeno SPD Triglav v Švici.

PLANINSKI BILTEN 22/1971—1981

Glasiło PD Delo iz Ljubljane je tudi tokrat zgledno urejeno, vsebinsko bogato, raznoliko in uporabno. Planinci v njem govorijo o desetletnici delovanja društva, Pot spominov in tovarštva, Izlet člana v Indiji, Uroš Župančič v nadaljevanjih sodeluje z besedilom Ujetnika stene, Varstvo narave je tokrat posvečeno ptičjem, ribam, prehrani v naravi (nadaljevanje). Obširna pa je tudi društvena dokumentacija. Vse to gradivo bogato ilustrirajo tudi slike in pa posamezna poglavja o dejavnosti društva. Čeprav PB izhaja le dvakrat na leto, ima uredniški odbor — glede na to, da je res lepo urejen — kar dosti dela. Čestitamo.

V najavo programa Odmevi z gora za maj se je vrnila napaka, ki šteje goro Edvard Bjerg »za najmarkantnejšo goro na Grönlandiji«. Jasno pa je, da gre v tem primeru za najmarkantnejšo goro, ki jo je osvojila mariborska odprava.

ODMEVI Z GORA V AVGUSTU

Avgusta so na sporedu oddaje Odmevi z gora prav tako na II. programu in sicer vsakič ob 17.40. Prva, dne 7. 8., bo govorila o tem in onem iz planinskega življenja. Z novicami jo bo napolnil stalni sodelavec Mitja Košir. Druga oddaja govori o planinstvu z vidika razvojnega procesa družbe. Ta tema je iz cikla Planinstvo in družba, IV. del. Tretji petek v avgustu smo rezervirali za aktualno reportažo, ko bo tokrat govora o 60-letnici TK Skala, zadnjega pa bo izpolnil dipl. ing. Božidar Lavrič s temo Planinski lokalni in interni tisk. To je vse. Uredništvo oddaje Odmevi z gora želi prijetno poslušanje.

LJUBLJANSKI MDO

Meddruštveni odbor planinskih društev na območju Ljubljane ima v svojem propagandnem konceptu tudi redne tiskovne konference, ki jih organizirajo ob večjih akcijah. Tako je bila tudi tiskovna konferenca, ko so pripravljali izvedbo XI. planinskega tabora na Šmarni gori. Na konference prihajajo kar številni zainteresirani novinarji, radi pa bi, da bi se ji oglašilo še več. Tokrat so zastopali sredstva javnega obveščanja tile novinarji: F. Paušer — Radio Ljubljana, J. Dekleva — Delo, Marijan Krišelj — Planinski vestnik, Miloš Mikolič — glasiło SO Center.

POT PO NAJLEPŠIH KOTIČKIH NAŠE OBČINE

Vodič po šišenski pohodni transverzali vabi izletnike »od spomenika do spomenika«, ki obeležujejo pomembne mejnike v zgodovini NOB.

Pot drži od Skupščine občine Ljubljana-Šiška do Šmarne gore, Rašice, Vodic, Goričan, planinskega doma Mihelčičev dom na Govejku, Robeža, Topola, Slavkovega doma, Toškega čela. Vseh je torej 10 kontrolnih točk, ki so razvrščene po najbolj obiskanih izletniških točkah v okolici Ljubljane. V Vodiču je zajetih le del teh lepote, ker jih je sicer še mnogo mnogo več.

POHOD NA POLJANO
(pod Tolstim vrhom)

Ta pohod pripravljajo vsako leto — letos je bilo to že petič — krajani Trstenika. Pohod je vedno na prvo nedeljo v juniju in letos se ga je ob lepem in toplém vremenu udeležilo okoli 2000 pohodnikov.

XIV. ZBOR PLANINCEV PTT SLOVENIJE

V počastitev 40-letnice OF in vstaje naših narodov in narodnosti, pa tudi po svoji planinski tradiciji, so se zbrali v nedeljo, dne 14. junija pri Tončkovem domu na Lisci planinci PTT Slovenije in sicer pod pokroviteljstvom Podjetja za PTT promet Novo mesto. Zbor je obogatil tudi izbran kulturni program, ko so v vabilu napovedali Delavsko pihalno godbo iz Sevnice,

Dramsko skupino PTT iz Novega mesta, Mladinski pevski zbor Izobraževalnega PTT centra iz Ljubljane.

PD ILIRSKA BISTRICA

4. srečanje cicibanov-planincev občine Ilirska Bistrica je bilo tokrat v Podgori in sicer 16. junija. Pokrovitelj srečanja je bila Občinska skupnost otroškega varstva Ilirska Bistrica, motto pa jim je bil: RA-STEMO POD TITOVO ZASTAVO!

Sodelavce in vse, ki pišejo na uredništvo glasila, ponovno prosimo, naj pošto naslavljajo na: Planinska zveza Slovenije, Uredništvo Planinskega vestnika, Dvoržakova 9, 61000 Ljubljana, ali pa: Uredništvo Planinskega vestnika, p. p. 44, 61109 Ljubljana.

Uredništvo

KATALOG 1

2000 PLANINSKIH ARTIKLOV

PAMIR PARKA

s 500 g kitajskega puha

Velikosti S. M. L. XL

Barve: rdeča / navy 7001
modra / navy 7002

2990.—

TOG 24 JOPIČI

Toplejši kot 3 puloverji, se lahko čisti, je mehak. Krzno diha in daje suho toploto.

Velikosti S. M. L. XL

Barve: rdeča 8001
modra 8002

1580.—

Navedene cene so neto cene v dinarjih brez prometnega davka.

SUMITOMO

ŠOTOR NANGA PARBAT

St. art. 1010

Je najlažji
Je najbolj odporen proti viharju
Je najhitreje postavljen

6990.—

Galibier

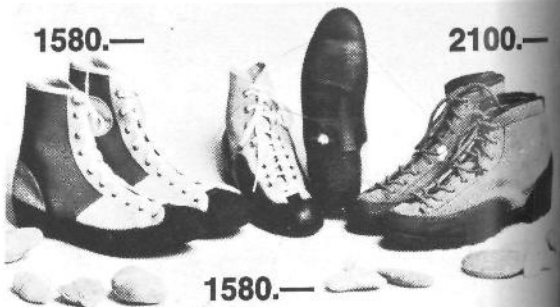
Nedrski plezalni čevlji z adhezijskim podplatom za vzpon in spust.

Velikost 5—11½

P. A. velikost 5—11½, št. 4350

CONTACT velikost 6—11½, št. 4340

YOSEMITE s profiliranim podplatom z vloženo metalno sponko, velikost 5½—12, št. 4332

1580.—

2100.—

1580.—

S TEM ODREZKOM VAM ŠPORTNA HIŠA SPORT — IMPORT BREZPLAČNO POŠLJE NORTHLAND KATALOG

SPORT-IMPORT

GRIES PLATZ 1

A-8020 GRAZ

TEL. 99 43-316-91 41 77

IME:

NASLOV: